

GENEL GEREKÇE

Ülkemizde jeotermal kaynaklar ve mineralli sulara yönelik ilk çalışmalar çok eski zamanlara dayanmaktadır. Jeotermal kaynakların aranması ve değerlendirilmesine yönelik sistematik çalışmaların başlangıcı ise kırk yıl öncesine uzanmaktadır. Bu dönem içerisinde yapılan çalışmalar, ülke potansiyelini tam olarak belirleyebilecek yeterlilikte olmasa bile ülkemizin jeotermal kaynaklar ve mineralli sular açısından oldukça zengin potansiyel e sahip olduğunu göstermiştir. Ancak, bu potansiyelden yeterince ve gerektiği gibi yararlanıldığını söylemek mümkün değildir. Ülkemizde jeotermal kaynaklardan uzun yıllardır geleneksel kullanım olan, ılıca/kaplıca uygulamaları dışında yararlanılmadığı bilinmektedir. Halbuki bu dönemde Dünyada jeotermal kaynaklar yeni uygulama alanları ile insanlığın hizmetine sunulmuş ve bu konuda büyük yatırımlar yapılmıştır. Özellikle son yıllarda artan temiz enerji ihtiyacı ve ısıtma amaçlı kaynak kullanım çeşitliliğine yönelik araştırmalar ve çevre kirliliği yaratmayacak enerji kaynaklarına yönelim, jeotermal kaynakların önemini daha da artırmıştır. Aynı şekilde mineralli suların yararlanmasına yönelik artan kullanım ve uygulamalar, bu kaynağı da sağlık ve ekonomik açıdan önemli bir konuma getirmiştir.

Bu kaynaklar, ülkemizin farklı güzellik ve özelliklere sahip coğrafi bölgelerine ayrı bir önem ve değer katarken, konut ısıtma ve kaplıca gibi kamu yararının ön planda tutulduğu uygulamaların yanında, elektrik üretimi, termal turizm, değişik yöntemli tedavi/şifa amaçlı kullanımlar, seracılık ve endüstriyel ürünlerin elde edilmesi gibi artan kullanım çeşitliliği ile bu bölgelerin cazibe merkezi haline gelmelerini de sağlamaktadır. Bu hususun, yöre ve bölge ekonomisine hareketlilik kazandırması, katma değer sağlaması yanında bu tip merkezli alanlar vasıtasıyla ülkemizin tanıtılmasında da önemli rol oynadığı bilinmektedir.

Ülkemizde son yıllarda bazı il ve ilçelerde jeotermal kaynağın yapısı ve özelliklerine dayalı uygulamaların yaygınlaşması, bu kaynağın üzerinde önemle durulmasını gerektirmektedir. Yurt genelinde yaygın olan jeotermal kaynağına yönelik yapılan çalışmalar sonucunda değişik sıcaklıklarda 170 jeotermal saha keşfedilmiştir. Bilinen bu jeotermal sahalardan 11'i elektrik üretimine uygun potansiyele sahiptir ve entegre kullanım için uygundur. Günümüzde Denizli-Kızıldere'de 20 megawatt elektrik (Mwe) kurulu güce sahip santraldan yılda 12 Mwe elektrik üretilmekte ve aynı tesisten yan ürün olarak yılda 120 bin ton CO2 kuru buzu elde edilmektedir. Ayrıca, Aydın-Salavatlı' da 7 Mwe, Aydın-Germencik'te 25 Mwe gücünde elektrik üretimi için santral kurma çalışmalarına özel sektör tarafından devam edilmektedir. Diğer yandan, 92 jeotermal saha ise 50 C baz alındığında konut ısıtmacılığına uygun olup, bu jeotermal sahalardan 11 'inde toplam 71 bin konut eşdeğeri kapasite ile konut ısıtmacılığı yapılmaktadır. Bunun yanında ülkemizin değişik jeotermal alanlarında yaklaşık 63,5 hektar alanda jeotermal sera ısıtmacılığı yapılarak ülke ekonomisine önemli katmadeğer ve istihdam sağlanmaktadır. Bunlara ilaveten jeotermal kaynağın değerlendirildiği 195 adet kaplıcada, şifa ve termal turizm amaçlı yararlanılmaktadır. Bütün bu uygulamalar için doğrudan kullanım kapasitesi 1077 megawatt termal (Mwt)'dır. Oysa ki, bu güne kadar açılan kuyulardan görünür hale getirilmiş kullanılabilir 3335 Mwt kapasite mevcuttur. Mevzuat yetersizliği ve yasal boşluk nedeni ile kullanılabilir durumdaki bilinen bu potansiyelin yaklaşık %32'si (1077 Mwt) değerlendirilebilmektedir. Bu tasan yasalaştığı takdirde, mevcut kullanılabilir toplam kapasitenin ivedilikle devreye girmesinin yanında, potansiyel oluşturan diğer jeotermal alanlarda da geliştirme çalışmaları kapsamında yeterli sondaj faaliyetleri yürütülmesi ile bu potansiyel artarak ülkemizin teorik olarak bugün için kabul edilen 31500 Mwt kapasiteye ulaşılacaktır. Hedeflenen bu kapasite 100 m2 konut eşdeğeri baz alındığında yaklaşık 5 milyon konutun ısıtılması demektir. Bütün bu kapasitenin entegre olarak kullanıldığı düşünüldüğünde ülke ekonomisine çok büyük faydalar sağlayacağı açıktır.

Genel olarak jeotermal kaynaklar ile aynı jeolojik sistem içerisinde bulunan mineralli sulardan da daha fazla istifade edebilme yönünde yatırımlar da artmaya başlamıştır. Kaynağın kullanım çeşitliliği, uygulamaların sayıca giderek artması, jeotermal kaynaklar ve mineralli sular konusundaki mevzuat

yetersizliğini ve boşluğunu da gündeme getirmiştir. Bu kaynaklarla ilgili hukuki alanda ve uygulamada tam bir karmaşa ve yetersizlik söz konusudur. 927, 6977 ve 2634\3487 sayılı kanunlar ile diğer bazı mevzuat, bu kaynakların özellik itibarıyla sadece bir bölümü olan içmeye ve yıkanmaya mahsus özellikler taşıyan sıcak ve soğuk şifalı suları/kaynakları kapsamakta olup, genellikle kaplıca ve termal turizm ile sınırlı kalmaktadır. Oysa, bu kaynakların kullanım çeşitliliği göz önünde bulundurulduğunda ve günümüz teknolojik uygulamaları kapsamında değerlendirildiğinde; elektrik üretimi başta olmak üzere her türlü ısıtma, soğutma, termal turizm ve tedavi amaçlı uygulamalar, mineral/gaz elde edilmesi gibi pek çok uygulama alanı için meri mevzuatın çok yetersiz kaldığı, çoğu kullanımlar için mevzuatın olmadığı görülmektedir.

Bu kaynakların değerlendirilmesine yönelik bilimsel ve teknik esaslar çerçevesinde jeolojik inceleme ve etütler yapılarak; kaynak varlığının tam olarak ortaya çıkarılması, kaynaktan daha fazla istifade edilmesi, kaynak israfının ve çevre kirliliğinin önlenmesine katkıda bulunulması, temiz enerji ihtiyacının karşılanması, elektrik üretimi, konut ısıtma, soğutma, termal, tedavi ve diğer kullanım amaçlı entegre kullanımın yaygınlaştırılması ve ekonomik anlamdaki uygulamalara en sağlıklı şekilde ve süratle geçilebilmesi için, yasal boşluğu giderebilecek, kaynakların yenilenebilir ve sürdürülebilir özelliğini koruyacak dinamik, uygulanabilir ve entegre kullanımı sağlayacak, yasal bir düzenlemeye acilen ihtiyaç bulunmaktadır.

Anayasanın 168 inci maddesinde yer altı kaynaklarının hangi usul ve esaslar çerçevesinde işletilebileceğinin kanunla belirlenmesi gerektiği öngörülmüş ve buna dayalı olarak pek çok yeraltı kaynağı için yasal düzenleme yapılmış olmasına rağmen, jeotermal kaynaklar ve mineralli sular konusunda bu güne kadar, Anayasa'nın bu maddesinde belirtilen esaslara uygun bir yasal düzenleme yapılmamıştır. Bu yasa ile aynı zamanda bu boşluğun giderilmesi de amaçlanmıştır.

Bu kanunun yürürlüğe girmesiyle, hukuki alandaki karmaşa, yetersizlik ve mevzuat boşluğu ortadan kalkacak, ruhsat hakları tek elden ve düzenli bir şekilde yürütülebilecek, jeotermal kaynakların modern uygulamalarına geçilebilecek, verim ve kullanım çeşitliliği arttırılabilecek, bunun yanında içilebilir nitelikteki mineralli sulara yönelik arama, işletme ve değişik kullanım alanlarındaki oran arttırılabilecektir. Diğer taraftan, yerli ve yabancı yatırımcıların bu kaynakların değerlendirilmesinde daha etkin ve sürekli bir şekilde yer alması ve bu kaynakların yönetiminin her yönüyle bütüncül olarak bilimsel ve teknik yönden planlanması, ruhsatlandırılması, kullanım çeşitliliğinin arttırılması, izlenmesi, korunması, denetlenmesi, daha sağlıklı, verimli ve güvenilir bir şekilde sağlanmış olacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde ile, Kanunun jeotermal ve mineralli suların sürekli ve etkin bir şekilde aranarak geliştirilip üretime hazır hale getirildikten sonra korunması, değerlendirilmesi için bu kaynaklara yönelik hak sahibi olunması, devredilmesi, terk edilmesi, yararlanması, dağıtılması, devredilmesi ve sona erdirilmesi ile ilgili usul ve esasların düzenleneceği belirtilmiştir.

Madde 2- Jeotermal kaynaklar ve mineralli sular ile jeotermal kökenli gazların kamu yararı öncelikli olmak üzere toplum ve ülke hizmetine azami istifadeyi sağlayacak şekilde sunulması, çevre ile uyumlu, sürdürülebilir arama ve entegre işletme yönetimi için bu kaynaklar üzerinde hak sahibi olunmasının, kaptaja alınmasının, devredilmesinin, terk edilmesinin, sona erdirilmesinin, ihale edilmesinin, kaynak kullanım faaliyetlerinin denetlenmesinin, yaptırımların uygulanmasının bu Kanun kapsamında değerlendirileceği belirtilmiştir.

Madde 3- Madde ile, Kanunda geçen bazı ibarelerin, hangi anlamda kullanıldığı hangi anlamın yüklendiği ve bu sözcüklerin hangi çerçeveye doğrultusunda sınırlandırıldığı ile ilgili genel ve kısa açıklamalar yapılmıştır.

Madde 4- Bu madde ile, jeotermal kaynaklar ve mineralli suların Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu, bulunduğu arzun mülkiyetine tabi olmadığı, tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesinin, milli hedeflere en uygun şekilde değerlendirilmesinin ve ekonomiye kazandırılmasının aynı zamanda bir Anayasa hükmü olduğu hususu belirtilmiştir.

Madde 5- Bu madde ile, jeotermal kaynaklar ile mineralli sulara ilişkin faaliyetler için, ruhsat alma zorunluluğu getirilmiştir. Ruhsatın kamu kurum ve kuruluşları yanında, gerçek ve Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişiliği haiz şirketlere verilebileceği belirtilmiştir. Ruhsat ve kullanım hakkı olmaksızın bu kaynaklara yönelik hiçbir faaliyette bulunulamayacağı, bununla ilgili yaptırımlar ile kimlerin ruhsat alıp alamayacağı hususuna açıklık getirilmiştir.

Bu Kanuna tabi faaliyetler ile diğer kanunlara tabi olarak yürütülen faaliyetler arasında doğabilecek ihtilafların; kamu yararı, ulusal ekonomik menfaatler, kaynağın özelliği ve müktesep haklar ön plana alınarak Bakanlıkça çözümleneceği belirtilmiştir.

Madde 6- Madde ile, bu Kanuna tabi bir faaliyetin nerelerde yapılıp yapılamayacağı belirtilmektedir. Ruhsat sahibinin, girilmesi ve bulunulması yasak olan bölgelerde ve koruma alanlarında, ilgili kuruluşlardan izin almak suretiyle arama ve işletme faaliyetinde bulunabileceği belirtilmiştir. Ruhsat hakkı doğduktan sonra yasaklanan bölge ve koruma altına alınan alanlardaki müktesep haklara güvence getirilmiş, izin alınmasında ilgili kuruluşlar arasında anlaşma sağlanamaması halinde kamu yararının gözetileceği ve konunun ilgili bakanlıklar ve mahalli idare temsilcilerinden oluşan geçici komisyonca incelenerek çözümleneceği ilkesi getirilmiştir.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanımında bulunan alanlarda herhangi bir faaliyette bulunulmasının ancak izinle olabileceği belirtilmiştir. Ayrıca gerekli izinler alınmadan yürütülen faaliyetlerin durdurulacağı ve teminat iradı getirilerek yaptırım uygulanacağına açıklık getirilmiştir.

Madde 7- Madde ile kaynak alanlarında arama faaliyetlerinde bulunabilmek için, talep edilen alan bazında arama ruhsatı alınması gerektiği, müracaatlarda öncelik hakkının esas olduğu belirtilmiştir. Müracaat sahibinin, talep ettiği sahanın uygun olup olmadığının duyurulacağı, talep edilen alan uygun ise onbeş günlük süre ile bilimsel, teknik ve mali açıdan yeterliliğini gösterir belgelerle yönetmelikte

belirtilen formata göre arama projesi vermesi yükümlülüğü getirilmiştir. Projenin incelenip değerlendirilerek uygun bulunmasını müteakip arama ruhsatının verilmesinden sonra bu dönemde yapılacak faaliyetler belirtilmiştir. Projede belirtilmeyen, ancak yürütülen faaliyetler esnasında yapılması zorunluluğu ortaya çıkan ek arama çalışmaları için önceden uygun görüş alınmasının gerekli olduğu vurgulanmıştır. Projede belirtilmeyen, faaliyetler sırasında yapılması zorunluluğu ortaya çıkan ancak Genel Müdürlükten uygun görüş alınmadan yürütülen arama çalışmaları için uygulanacak yaptırımlar belirtilmiştir.

Arama dönemi için azami ruhsat alanı, süresi ve arama faaliyetinin olumlu gelişmesi ve ilave etütlere ihtiyaç duyulması durumunda, bu sürenin ruhsat sahibinin sürenin bitiminden iki ay önceden müracaat etmesi koşuluyla Genel Müdürlükçe uzatılabileceği öngörülmüştür. Böylece kaynakla ilgili daha ileri araştırmalarda bulunabilme imkan tanınarak üç yıl olan arama ruhsatı döneminin gerektiğinde iki yıla kadar uzatılabileceği, bunun için de arama ruhsatı süresince yapılan çalışmalar konusunda Genel Müdürlüğün önceden bilgilendirilmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir. Böylece kaynak israfının önlenmesi amaçlanmıştır.

Arama ruhsatının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren her bir yılın bir faaliyet dönemi olduğu ve her bir yıllık dönem için arama faaliyet raporlarının ilgili meslek disiplinlerince hazırlanmasının zorunlu olduğu hususu ilkesi benimsenmiştir. Bu dönem içerisinde arama faaliyet raporlarının süresi içerisinde verilmemesi ile ilgili uygulanacak yaptırımlar belirtilmiştir.

Arama döneminde Genel Müdürlüğün bilgisi dahilinde çevrenin kirlenmemesi koşuluyla ticari amaçlı üretime yönelik olmayan, sadece üretilecek kaynağın kullanılabilirliği ile ilgili test çalışmalarının yapılabileceği hususu benimsenmiştir.

Diğer kanunlara tabi faaliyetler esnasında bu Kanuna tabi kaynak varlığına rastlayanların bunu ilgili Genel Müdürlüğe bildirilmesi esas ilkesi getirilerek Kaynağın atıl kalmaması, israfının önlenmesi esas ve bildirim sahibine de bir özendirme getirilerek buluculuk hakkının doğacağı belirtilmiştir.

Madde 8- Kanunun bu maddesinde, işletme ruhsatının, projede belirtilen tesislerde kullanılacak su miktarı esas alınarak kuyu bazında verileceği, bunun yanında kaynaktan birden fazla amaçla veya entegre olarak faydalanılması halinde her bir faaliyet alanı için de kullanım hakları verilmesi esası getirilmiştir. Böylece, aynı kaynak alanında birçok müteşebbisin faaliyette bulunmasına imkan sağlanmıştır. Kullanım hakları da belirtilerek hazırlanacak projelerin teknik kurulca mahallinde incelenerek uygun bulunması halinde işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakları verileceği ilkesi getirilmiştir. Ancak kaynağın kullanım haklarının öncelikle işletme ruhsat sahibine verileceği belirtilmiştir. İşletme ruhsatı sahibi ilk kullanım hakkının işletmeye alınmasından sonra en geç üç yıl içinde diğer kullanım haklarına da sırasıyla geçme zorunluluğu getirilmiştir. Aksi taktirde kaynağın özelliğine dayalı olarak diğer kullanım için kullanım haklarının ihale ile verileceği belirtilmiştir.

Kaynağın tüm kullanım alanlarında akışkan miktarının esas alınacağı ve bu miktarında kritik debinin üzerinde olamayacağı ilkesi getirilerek kaynaktan teknik ve ekonomik olarak yararlanılması gerektiği öngörülmüştür.

Ancak verilen işletme projesi, kaynağın kapasitesinden yeterince yararlanma sağlamaması halinde, Genel Müdürlüğe bu alanda yapılacak başka işletme ruhsatı taleplerini değerlendirme imkanı getirilerek: bu kaynak alanından azami derecede istifade edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, kaynak alanlarının sahada işletme ruhsatları bulunsa dahi, bu haklar korunarak tekrar arama ruhsatına konu edilebileceği ilkesi getirilerek arama faaliyetlerinin gelişen teknoloji ışığında sürekli kılınması amaçlanmıştır.

İşletme ruhsatı sahibi, işletmeye geçtikten sonra kullanım haklarına esas olan kaynağın fazlasını kaynak israfının önlenmesi ve kaynaktan azami derecede istifade etme ilkesi çerçevesinde diğer kullanım alanlarında da değerlendirilmesinin sağlanması için Genel Müdürlüğe bildirilmesi zorunluluğu benimsenerek talep sahiplerine bir proje dahilinde kaynağın diğer kullanılabilecek alanlarında kullanım haklarına bağlanması amaçlanmıştır.

Ruhsat süresinin on beş ile kırk dokuz yıl arasında olacağı, tesislerin ekonomik ömrünün dolmaması veya yeni yatırımların yapılması halinde ruhsatın süresinin altmış yılı aşmayacak şekilde temdit edileceği belirtilmiştir. Ancak, kamu yararının söz konusu olduğu hallerde ruhsat süresinin Bakanlar Kurulu Kararı ile daha fazla uzatılabilmesi imkanı getirilerek kamu menfaatinin ön plana alınması ve bu yönde yatırımlara uzun vadede bir güvence sağlanması amaçlanmıştır.

Yürütülen faaliyetlerin nazari ve mahallinde tetkikinin takibi, bilimsel ve teknik yapıp yapılmadığının izlenmesi ve bunların akabinde uygulanacak müeyyideler belirtilmiştir.

İşletme projesinin Genel Müdürlükçe uygun bulunmasından sonra bu projede yer alan; üretim, reenjeksiyon, enjeksiyon amaçlı yeni kuyuların açılması, bu kuyuların sayılarının artırılması, kapasite artırımına gidilmesi veya yenilenmeye yönelik sondaj çalışmalarının Genel Müdürlüğün izni olmadan yapılamayacağı, aksi taktirde teminatının beş katına çıkarılarak 17 nci maddede öngörülen yaptırımların uygulanacağı belirtilmiştir. Böylece işletme ruhsatı sahibinin sahada sürdüreceği faaliyetleri önceden Genel Müdürlüğü bildirilmesi, proje değişiklikleri için Genel Müdürlüğün uygun görüşünün alınması şartı getirilerek, kaynak alanlarındaki kontrolsüz faaliyetlerin önüne geçilmesi, israf ve çevre kirliliğinin önlenmesi amaçlanmıştır.

Genel Müdürlükçe uygun' bulunup uygulanmakta olan işletme projesine dayalı kullanım hakları kaynak rezervuarından azami ölçüde yararlanılamadığının belirlenmesi durumunda mevcut kullanım hakları sahiplerinin projelerinde belirtilen işletme esaslarına ve kullanacağı kaynak miktarını etkilemeyecek şartıyla aynı rezervuara bağlı olarak yapılan taleplere yönelik hakların verilebileceği öngörülmüştür. Böylece aynı rezervuarın değişik bölümlerinden azami ölçüde öncelik haklarına riayet edilerek yararlanılması amaçlanmıştır.

Faaliyet raporlarının verilme süreleri ile süresi içinde verilmemesi halinde uygulanacak yaptırımlar, ruhsat süresi, tesislerin ekonomik ömrünün dolmaması veya yeni yatırımların yapılması halinde ruhsat süresinin altmış yılı aşmayacak şekilde ne şekilde temdit edileceği, ancak kamu yararının söz konusu olduğu hallerde Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu Kararı ile uzatılabileceği belirtilmiştir.

İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahibinin, projesinde yapacağı değişiklikleri Genel Müdürlüğe bildirmeden ve uygun görüş almadan uygulamaya koyamayacağı ön şartı getirilmiştir.

Aynı sisteme dahil olan jeotermal kaynak ve mineralli suların ruhsatlarının bazen üst üste verilebileceği ancak bunun için faaliyetlerin birbirini engellememesi çevre ve kaynağın zarar görmemesi ilkesinin öncelikle korunacağı benimsenmiştir.

Kaynağın işletmeye alınmasından sonra işletme ruhsat sahibinin dışındaki kullanım hakkı sahipleri ile işletme ruhsatı sahibine ait olan kullanım haklarının uygulanmasında doğan ihtilafların teknik kurulca inceleme ve değerlendirme yapıldıktan sonra Genel Müdürlükçe karara bağlanacağı benimsenmiştir.

Madde 9- İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahiplerinin kaynağı atıl bırakmamaları maksadıyla kullanım haklarını termin planında belirttikleri sürede işletmeye almaları zorunluluğu getirilmiştir. Ancak, madde de hak sahiplerinin beklenmeyen nedenlerle süresinde işletmeye geçememeleri halinde sürenin uzatılması imkanı da sağlanmıştır. Süre uzatımında da kaynağın işletmeye alınmaması durumunda kullanım hakkının kaynağın atıl kalmaması için başka müteşebbislerce değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Madde 10- Bu maddede, kaynağa yönelik arama, araştırma, geliştirme, reenjeksiyon, ulusal ve uluslararası limitler içerisinde reenjeksiyon yapılamıyorsa çevre değerleri gözetilerek deşarj, enjeksiyon, işletme çalışmalarının bilimsel yöntemlerle yürütülmesi ve böylece kaynak rezervuarının korunarak kaynaktan azami şekilde faydalanmayı sağlamak ve kaynak israfını önlemek için bu çalışmaların ilgili teknik elemanlar tarafından yürütülmesinin zorunlu olduğu düşüncesiyle çalışmalarda teknik sorumluluk mecburiyeti getirilmiştir. Bu teknik sorumlulukta görev alacak meslek disiplinlerinin belirli süreli eğitim ve tecrübe ile onaylanmış uzmanlık durumları ile ilgili meslek odalarınca onaylanmış vize durumlarının gerektiği belirtilmiştir.

Madde 11- Bu maddede, Kaynak ve bağlı olduğu jeolojik sistem ile ilgili yürütülecek faaliyetlerin bilimsel esaslar dahilinde ve daha teknik olarak yürütülmesi için bir teknik kurulun oluşturulduğu, bu kurulun hangi kurum ve kuruluşlardan müteşekkil olacağı, görev ve yetkilerinin sınırları belirtilmiştir.

Kurulun, kaynaktan azami ölçüde istifade edilmesi, çevrenin kirletilmemesi ve kamu yararının ön planda tutulduğu ve entegre kullanım, faaliyetin bilim ve tekniğe uygunluğu, ekonomiklik ilkeleri gözeterek görevini yerine getireceği, yapacağı inceleme ve denetimlerle ilgili bir raporu Genel Müdürlüğe, sunacağı, Genel Müdürlüğün de bu rapor doğrultusunda veya gerektiğinde ilave inceleme ve denetim isteyerek işlem tesis edeceği belirtilmiştir. Ayrıca faaliyetler sırasında hak sahipleri arasında ortaya çıkabilecek ihtilafların çözümlenmesine yönelik görüş oluşturulması hususu benimsenmiştir. Böylece teknik kurulla projelerin en doğru şekilde yapılması, uygulamaya konulması ve faaliyetler süresince yapılacak inceleme ve denetimlerle yatırımcının en doğru şekilde yönlendirilerek kaynaktan azami şekilde yararlanılması sağlanırken, rezervuarın ve çevrenin korunması amaçlanmış, ihtilaflara da mümkün olduğu oranda bir çözüm getirilerek kaynaktan sürekli, etkin ve azami istifade öngörülerek faaliyetlerin belirli kurallara bağlı olarak ve en uygun şartlarda yürütülmesi esası getirilmiştir.

Madde 12- Kanunda projelerin incelenmesinin yanında faaliyetlerin denetlenmesine önem verilmiştir. Faaliyet kapsamında değerlendirilen kaynağın aranması, araştırılması, geliştirilmesi, işletilmesi ve terk edilmesi gibi hususların mahallinde yapılarak sağlıklı işlem edilmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle faaliyetlerin denetlenmesinin doğrudan Genel Müdürlük elemanları tarafından yapılabileceği gibi gerekli görüldüğü hallerde teknik kurul tarafından da yapılabileceği öngörülmüştür. Denetimler sırasında jeotermal sistemin, kaynağın ve çevrenin korunmasının aciliyet arz ettiği hallerde alınacak tedbirler ve uygulanacak yaptırımlar belirtilmiştir.

Madde 13- Madde ile, Kanunda faaliyetlerin sürekliliği ve etkinliği amaçlanmış olmakla birlikte, mücbir sebep veya beklenmeyen halin ortaya çıkması durumunda, hak sahiplerine geçici tatil imkanı sağlanmıştır. Böylece hak sahibinin mücbir sebep ve/veya beklenmeyen bazı nedenlerle mağdur olmaması için belli bir süre tanınırken, bu süre sonunda uyması gereken hususlar açıklanmıştır.

Hak sahibinin mücbir sebep veya beklenmeyen haller dolayısıyla geçici tatile neden olan halin ortadan kalkmasından sonra belirlenen süre içerisinde faaliyete geçme zorunluluğu ve belirlenen süre içerisinde geçmediği takdirde uygulanacak cezai yaptırımlar açıklanmıştır.

Madde 14- Bu maddede, devletin hüküm ve tasarrufunda olan yer altı kaynaklarının işletilmesinden Devlet hakkı ödenmesi esası getirilmiştir. Diğer yandan kaynağın bulunduğu yörenin kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla mahalli idareler hakkı ödenmesi öngörülmüştür. Ödenecek bu hakların hesaplanmada baz alınacak hususlar belirtilmiştir. Bunun yanında hak sahiplerinin ödeyecekleri oran ile tüzel kişiliklerin devlet hakkı ödemeyecekleri hususu benimsenmiştir.

Kanunda kaynak aramacılığını teşvik etmek amacıyla buluculuk hakkı tesis edilmiştir. Buluculuk hakkı arama döneminde yapılan çalışmalar sonucunda varlığı ve boyutları/özellikleri ile ortaya konulan alan için olduğu gibi, sondaj yaparak yüzeye çıkarılan akışkana da verilmektedir. Bu alandan veya sondaj kuyusundan istifade eden hak sahibi, bulucusuna maddede belirtilen esaslara göre bir pay ödemekle yükümlü kılınmıştır. Böylece o alanda kaynak ile ilgili çalışma yapan bu çalışmayı bilimsel ve teknik esaslar çerçevesinde belgeleyenlerin teşviki amaçlanmıştır. Diğer taraftan bu hakların ödenmemesi halinde nasıl tahsil edileceğine açıklık getirilmiştir.

Madde 15- Bu madde ile, kaynak üzerinde verilmiş arama, işletme ruhsatları ve kullanım haklarının talep olması halinde devredilebilmesi imkanı getirilmiştir.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün uhdesinde bulunan arama ruhsatları ile 5177 sayılı kanunun geçici 4. maddesi gereğince yürüttüğü faaliyetler esnasında varlığını ortaya çıkardığı kaynak alanların veya sondaj açarak elde ettiği akışkanın bulucusu olarak tescil edildikten sonra arama ruhsatı verileceği belirtilmiştir. Daha sonra bu alanların Genel Müdürlükçe ihale edilebileceği ve ihale sonucunda elde edilecek gelirin %50'sinin, bu kaynaklarla ilgili çalışmalarının sürekliliğinin temini, geliştirilmesi, teknolojik gelişmeleri yakından takip etmesini gelişmiş düzeyde yapabilmesi için MTA'nın hesabına aktarılmasının uygun olacağı prensibi benimsenmiştir.

Herhangi bir nedenle düşmüş hakların belli bir süre ile ilan edilerek duyurulması ve bu konuya ilgi duyanların bilgilendirilmesi amaçlanmıştır. Birden fazla müracaat olması halinde ise, ihale ile hak sahipliğinin belirlenmesi esası öngörülmüştür. Kaynağın konumu, ait olduğu sistemin özellikleri, çevrenin korunması ilkeleri gözetilerek ön değerlendirmeden sonra kaynağın ihale edilip edilemeyeceğine Genel Müdürlükçe karar verileceği, her ne sebeple olursa olsun hükümden düşmüş ruhsat ve kullanım haklarının her zaman ihale edilemeyeceği hususu benimsenmiştir.

Ruhsat ve kullanım haklarının alınabilmesi ve devir işleminin gerçekleşebilmesi için gerekli harç ve teminatın yatırılmasının zorunlu olduğu ve ruhsat dönemlerinde her yıl Genel Müdürlükçe belirlenen beklele göre arama ruhsatı döneminde hektar başına, işletme ruhsatı döneminde de bloke alanı toplamı baz alınarak yine hektar başına ödenmesi ilkesi benimsenmiştir.

Bu kanunla verilen bütün haklar için tutulacak sicile nelerin işleneceği ve kayıtlarında nelerin bulunacağı ve hakların geçerlilik kazanma tarihi belirtilmiştir.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Mülga 6309 sayılı Maden Kanunu döneminde 1983 yılında almış olduğu arama ruhsatları ile arama ruhsatına bağlanamamış ancak gerekli çalışmaları yaparak kaynağın varlığını ortaya çıkardığı veya sondaj yaparak elde ettiği akışkanın buluculuğu tescil edildikten sonra bu kaynak alanlara da arama ruhsatı alması halinde, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün kendi mevzuatına göre devredebilme imkanı getirilmiştir.

Madde 16- Kaynak alanlarında sürdürülen arama ve işletme faaliyetleri esnasında özel mülkiyete konu arazilerde özel mülk sahibi ile anlaşmazlık çıkması halinde, arama ve işletme ruhsatı döneminde irtifak ve intifa hakkı tesisi hakkı getirilmiştir. Maddede ayrıca işletme ruhsatı döneminde kuyu yeri, isale hattı için kamulaştırma imkanı sağlanmıştır. Kamu yararının ortadan kalkması halinde kamulaştırılan arazinin eski sahibine rayiç bedel üzerinden iadesi öngörülmüş olup, böylece mülk sahiplerinin hakkının korunması amaçlanmıştır.

İrtifak, intifa ve kamulaştırma işlemlerinin ilgili meri kanun hükümlerine göre yürütüleceği ve bu işlemlerle ilgili bedel ve masrafların ruhsat sahibince ödeneceği, kamulaştırmada ruhsat süresinin bitmesi veya kullanım amacının ortadan kalkmasıyla ilgili olarak yapılması gerekli işlemler açıklanmış, belirtilen sürede ilgili bedellerin ödenmesi ile gayrimenkulun eski sahibine iadesi öngörülmüştür.

Madde 17- Bu maddede kaynaklar üzerine haciz, ihtiyati tedbir, rehin konulması ve ipotek tesisi ile ilgili esaslar belirtilmiştir. Kaynağın işletilmesi için, zaruri olan tesis ve malzemelere haciz, ihtiyati tedbir ve rehinin ayrı ayrı konulamayacağı, ancak haklar ile tesislerin bir bütün halinde haciz ve ihtiyati tedbire konu edilebileceği belirtilmiştir. Ayrıca, ipotek tesisinin nasıl yapılacağı, nasıl uygulanacağı ve süresinin ne olduğu belirtilmiştir. Böylece işletmeciliğin sürekliliği teminat altına alınmıştır.

Ayrıca yeni Türk Medeni Kanununun ipoteğe ilişkin hükümleri uygulanması benimsenirken tesis olunan ipoteğin sicille irtibatlandırılarak ruhsat süresini geçemeyeceği benimsenmiştir.

Madde 18- Madde ile, kaynak, kaynağı oluşturan sistem, çevrenin korunarak hem kaynak israfının önlenmesi hem de rezervuar dengesinin devamlılığının sağlanması amaçlanmış, her yönüyle kamu yararı ön plana alınarak kaynak alanının korunmasına ve çevrenin kirliliğinin önlenmesine özel bir önem verilmiştir. Bu çerçevede bilimsel ve teknik esaslara dayalı olarak ortaya çıkarılan kaynağın özelliğine göre entegre bir şekilde yine bilimsel ve teknik esaslar gözetilerek değerlendirilmesi için, kaynağın öncelikle korunması, sürdürülebilirliğinin sağlanması ve en verimli şekilde ülke ekonomisine sunulabilmesinin temini bakımından öncelikle ve zorunlu olarak Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla "Jeotermal Kaynak Alanı ve/veya Mineralli Su Alanı" olarak ilan edilebilme imkanı getirilmiştir. Ulusal arası düzeyde öneme sahip kaynaklar arasında değerlendirilen bu kaynak alanlarının ülkemizde de ulusal düzeyde layık olduğu değerini bulması için müstesna koşullarının korunarak sürdürülebilirliğinin, yenilenebilirliğinin sağlanması ve bu sahalara olan farklı kullanım taleplerinin planlı ve kontrolü bir şekilde karşılanabilmesi için öncelikle böyle bir alan koruma aşamasından geçmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Böylece koruma kullanma dengesi gözetilerek gelecek kuşaklara doğal miras olarak bırakılmasının sürdürülebilir kalkınmanın vazgeçilemez ilkesi olduğu göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca bu kaynaklar üzerinde rast gele yapılaşma, kontrolsüz ve izinsiz bir şekilde devam eden ve kaynağa zarar veren faaliyetlerin önüne geçilerek bu tabii kaynaktan azami istifadenin etkinliği ve sürekliliği amaçlanmıştır. Bunun yanında ilan edilen bu alanların kaynağın kullanılabilme özelliğine göre genişletilebileceği ve alternatif yer seçimi olan sabit yatırımların ilan edilen bu alanlar üzerinde yapılmaması gerektiği, yapılması zorunlu olan ve kamu yararı taşıyan yatırımlar için Bakanlığın uygun görüşünün alınacağı hususu benimsenmiştir.

Kaynağın ve tabii olduğu jeotermal sistemin; bozulması, kirlenmesi ve yenilenebilir özelliğinin yitirilmesine neden olacak fiziksel, kimyasal ve biyolojik kirleticiler ile sahanın jeolojik yapısı, hidrojeolojik koşulları, meteoroloji koşulları, zemin cinsi ve tipleri, drenaj sahası sınırı, kaynak ve kuyu çevresindeki yerleşim birimleri, endüstri tesisleri vs. çevrenin topoğrafik yapısı gibi unsurlar gözetilerek her türlü dış etkenlerden belirlenmiş önlemler dizisi ile korunması amaçlanmıştır. Bu çerçevede gerekli

etütler yapılarak koruma alanının belirlenmesi işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahibi tarafından yapılabileceği gibi MTA'ya da yaptırabileceği belirtilmiştir. Koruma alanının ruhsat sahibi tarafından yapılması halinde konunun uzmanı konumunda olan M.T.A. nın uygun görüşünün alınmasının daha sağlıklı olacağı öngörülmüştür.

İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahiplerinin faaliyetlerini koruma alanları etütlerinde belirlenen tedbirlere uyarak yürütmek zorunda olduğu, bu tedbirlere uygunluğu ve denetlemesinin MTA tarafından yapılacağı ve öngörülmüş olan tedbirlere uyulmaması halinde faaliyetlere izin verilmeyeceği hususu benimsenerek kaynak kullanma ve koruma dengesinin sağlanması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda faaliyetlerin yürütülmediğinin tespiti halinde alınacak tedbirlerin MTA tarafından belirlenerek ilgili mercilere bildirileceği, bu mercilerin de yerine getirilmesi öngörülen tedbirlerin takibinin yapılmasından faaliyetlere izin verileceği hususu benimsenmiştir. Böylece kaynağın, sistemin ve çevrenin korunması ile yürütülen faaliyetlerin bilim ve tekniğe uygun bir şekilde yürütülmesinde yerel yönetimlerin de hem katkıda bulunması hem de bu kaynaklarla ilgili yürütülen faaliyetlere yönelik bilgi birikimi ile uygulama birliğinin sürekliliği hedeflenmiştir.

İşletme döneminde kaynağı işletmeye almadan önce hak sahibinin çevre mevzuatı gereğince yükümlülüklerini yerine getirmesi gerektiği, kullanım sonrası açığa çıkacak akışkanın çevre mevzuatı da dikkate alınarak ve rezervuar özelliklerini bozmayacak şekilde öncelikle reenjeksiyon yapılması ile yükümlü olduğu, reenjeksiyon yapılamıyorsa deşarj yapmak zorunda olduğu vurgulanmıştır. Aynı ruhsat alanındaki kaynaktan birden fazla hak sahibinin yararlanması halinde, kaynaktan istifade ettikleri oranda reenjeksiyon ve/veya deşarj ameliyesine katılması ilkesi getirilmiştir.

Kaynağı oluşturan sisteminin bozulmaması, çevrenin kirletilmemesi projelerin ve faaliyetin temel ilkesi ve hedefi olduğundan bu hususlara dikkat etmeyen hak sahiplerine belirli yaptırımlar getirilmiştir. Ayrıca kaynağın, ait olduğu sistemin ve çevrenin kirlenmesinin önlenemeyerek acil tedbirlerin alınmasının gerektiği hallerde bu tedbirlerin Genel Müdürlük tarafından alınacağı veya aldırılacağı, bununla ilgili tüm gider ve masrafların ilgili hak sahipleri tarafından karşılanacağı belirtilmiştir. Karşılanmaması halinde ilgili mevzuat hükümlerine göre cezai yaptırımların uygulanacağı açıklanmıştır.

Madde 19- Maddede ile, hak sahiplerinin arama döneminde ruhsat alanının tamamını veya bir kısmını, işletme ruhsatı veya kullanım haklarının bir kısmını talep ederek terk edebileceği ilkesi benimsenmiştir. Böyle bir durumda gerekli emniyet tedbirleri ile çevresel düzenlemelerin yapılmış olması zorunluluğu getirilmiş, bu tedbirlerin yerine getirildiğinin tespitinden sonra terk talebinin kabul edileceği belirtilmiştir.

Hakların, kanunda öngörülen hükümlere bağlı olarak sona ermesi halinde, gerekli emniyet tedbirlerinin alınmasının gerektiği, daha sonra bu hakların devlete intikal edeceği belirtilmiştir. Hakların dışındaki diğer menkul nitelikli tesis, alet ve malzemenin hak sahibine ait olduğu belirtilmiştir.

Madde 20- Kaynağın bilimsel ve teknik esaslar çerçevesinde aranması, araştırılması ve geliştirilmesi konusunda uzman kuruluş olan ve kuruluş kanununa göre bu tür çalışmaları yapmakla yükümlü olan Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün, ruhsat almaksızın da her yerde çalışma yapabilme serbestliği getirilmiştir. Böylece MTA'ya havza bazında ve rezervuarın belirlenmesinde bilimsel ve teknik bir çalışma rahatlığı ile müdahalesiz, formalitesiz sürekli ve hızlı ve etkin çalışma prensibi benimsenmiştir. Bu kaynaklara yönelik yapılan ve yapılacak olan çalışmalara katkıda bulunmanın yanında bu kaynaklara dayalı olarak faaliyet gösteren sektör yatırımcılarını yönlendirilmesi amaçlanmış, bu kurumun birikiminden yararlanılması hedeflenmiştir. Yaptığı çalışmalar esnasında aynı rezervuara ait ilave bulgular için buluculuk hakkı talep edebileceği belirtilmiştir.

Maddede yürürlükten kaldırılan 6309 sayılı Maden Kanununa göre MTA tarafından alınmış ruhsat ve buluculuk hakları ile talep edilmiş buluculuk haklarının saklı olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca bu Kanunun yürürlük tarihinden önce kendi bütçesi ile bilimsel ve teknik esaslar çerçevesinde etütlerini yaparak varlığını ortaya çıkardığı kaynak alanları ve/veya sondaj ile elde ettiği akışkanın üretildiği kuyularla ilgili belge ve raporlarıyla Genel Müdürlüğe müracaat ettiği takdirde buluculuk hakkı doğacağı ve adına tescil edileceği, bundan sonra da kendi bütçesiyle yapacağı çalışmalarla ortaya koyacağı sahalara ve kuyular için gerekli bilgi ve belgelerle buluculuk belgesi talep edebileceği benimsenmiştir. Aynı çalışma alanında başkaları tarafından kaynağın değerlendirilmesinde sağlayabilecekleri bir katkının olmamasına rağmen konunun istimrar edilmemesi ve haksız rekabetin önüne geçilmesi yanında çalışmayı yaparak kaynak varlığını ortaya koyanın teşvik edilmesi gerektiği esası getirilmiştir.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, yaptığı bilimsel ve teknik çalışmalar sonucunda buluculuk hakkının doğduğu saha ve kuyuların Genel Müdürlüğe bildirilmesinden sonra bir yıl içerisinde buluculuk hakkı talebinde bulunması halinde arama ruhsatı düzenleneceği ve bu alan ve kuyuların Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından ihale yoluyla devredileceği öngörülmüştür.

Madde 21- Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen arama, araştırma, geliştirme faaliyetleri bu faaliyetlerin denetlenmesi ile kaynağın, tabii olduğu sistemin ve çevrenin korunması esasına yönelik olarak 18 inci maddede öngörülen ve MTA'nın denetim ve gözetiminde yürütülmesi uygun görülen faaliyet, tedbirlerin incelenmesi ve gözlemlenmesi amacıyla yerinde yapılacak çalışmalara ilişkin masrafların ruhsat ve/veya hak sahibince karşılanması gerektiği belirtilmiştir. Karşılanması öngörülen gündelik tutarın, mahallinde görevlendirilen konuyla ilgili ve yardımcı personele 6245 sayılı Harcırah Kanununun 50 nci maddesi ile ilişkilendirilmeksizin, her yıl Bütçe Kanunu ile belirlenen gündelik harcırah miktarının üç katı tutarında ödenmesi gerektiği, bu hususun yürütülecek faaliyetler ve yapılacak denetimlerin zamanında ve daha sağlıklı olarak gerçekleşmesini sağlayacağı düşünülmüştür.

Madde 22 - 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca ilan edilen ve halen yürürlükte 155 turizm merkezi bulunmaktadır. 2004 yılında yürürlüğe giren 2634 sayılı Kanunda değişiklik öngören 4957 sayılı Kanunla "Turizm Merkezleri" ile birlikte turizm potansiyeli yüksek olduğu yöreleri korumak, kullanmak, sektörel kalkınmayı ve planlı gelişmeyi sağlamak üzere "Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri" ilanı esası getirmiştir. Bu güne kadar ilan edilen 155 turizm merkezinin 34'ü termal amaçlı turizm merkezleri olup oran olarak % 22'sini teşkil etmektedir. Sağlık ve kaplıca uygulamalarını içeren termal turizmi, alternatif turizm için önemli bir yer tutmakta olup ülkemizin jeotermal potansiyeline ve mineralli su imkanlarına paralel olarak termal turizmin canlandırılması ve geliştirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan, termal turizm merkezlerinde imar planlarına göre termal turizm tesisi ve konaklama tesisi gibi çok sayıda turizm yatırımı söz konusu olduğundan jeotermal faaliyetlerin bir bütün olarak bir organizasyon içinde değerlendirilmesinin daha sağlıklı ve uygun olacağı düşünülmüştür. Bu gibi nedenlerle belirtilen esasların uygulanması hususu benimsenmiştir.

Madde 23- Madde ile, bu Kanunun uygulanmasına dair uygulama yönetmeliklerin dokuz ay içerisinde tüm usul ve esasları kapsayacak şekilde çıkarılacağı belirtilmiştir.

Madde 24- Bu Kanunun uygulanabilmesi için yürürlükte olan ve Maddede belirtilen mevzuatın kaldırılması öngörülmüştür.

Madde 25- Kaynak sisteminin hassas bir yapıya sahip olması ve bu sistemin bozulmaması, çevrenin kirlenmemesi, kaynağın israf olmaması ve yenilenebilirliğinin sürekli kılınması için, bu konuda bilimsel ve teknik esaslara donatılmış olmak gerekmektedir. Bu ilkedен hareketle ilk etapta kurumsallaşmanın uluslararası bir düzeye çıkarılması için planlamanın ve denetlemenin, bilimsel ve teknik esaslara dayalı olarak uzman kurum ve personelin koordinatörlüğünde ve gözetiminde ilgili mahalli idare temsilcilerinin de katılımıyla belli bir disiplin ve ilkeler çerçevesinde yürütülmesi amaçlanmıştır. Zamanla Mahalli İdarelerin kazanacakları birikim ile yeterli idari, teknik yapı ve donanım kavuşmaları halinde kaynakla ilgili yürütülmesi gereken tüm faaliyetler ile koordinasyonun ilgili mahalli idare tarafından yapılması için yetki devri yapılabileceği ilkesi benimsenmiştir. Böylece bu kaynaklara yönelik olarak devam eden izinsiz, kontrolsüz, bilimsel ve teknik esaslara dayanmayan faaliyetler sonucunda kaynak israfına, çevrenin kirlenmesi, can ve mal kaybına neden olan pek çok uygulamanın bertaraf edilmesi amaçlanmıştır.

Mahalli idarelerin bu konuda gerekli donanımına sahip bir yapı oluşturmaları durumunda, Bakanlığın yetki ve sorumluluklarını ilgili mahalli idarelere devredebileceği öngörülmüştür.

Geçici Madde 1- Bu madde, Kanunun uygulanmasına başlamadan önce sağlıklı bir veri tabanı oluşturmak üzere ülkemizde çalışması yapılan tüm alanlara ait bilgi ve belgelerin toplanması ve değerlendirilmesinin tek merkezden yürütülmesi amacıyla düzenlenmiştir. Böylece bu kaynaklara yönelik mevcut bilgilerin bir araya getirilmesi, yapılmış ve bundan sonra o alanlarda yürütülecek çalışmaların yeterli olup olmadığı hususunun irdelenmesinden sonra daha sağlıklı bir projeksiyon tesis edilmesi hedeflenmiştir.

Geçici Madde 2- Jeotermal kaynaklar ve mineralli sulara yönelik olarak yürütülmekte olan uygulamaların temelinde, öncelikle kaynaklarla ilgili her türlü etüdü yaparak varlığını ortaya koyan ve raporlarla belgeleyen, bu sayede de kaynakların bilinmesini/bulunmasını, tanınmasını sağlayan ve kullanıma hazır hale getiren bir bulucusu olmaktadır. Bu güne kadar kaynakların sağlıklı bir şekilde aranması, araştırılması, geliştirilmesi ve kullanılmasına yönelik mevzuatın olmaması, meri mevzuatın da ihtiyaca cevap vermemesi nedeniyle bu kaynaklara yönelik yatırımlar ve uygulamalar, kontrolsüz, sistemsiz, düzensiz ve çoğu zaman da izinsiz bir şekilde yürütülmüştür. Mevcut durumun aşamalı olarak sistematize edilmesi için kaynağın bulunmasında her türlü emeği, çabayı gösteren ve mali külfeti üstlenen ve bu vesileyle buluculuk hakkını alamaya hak kazananlara intibakın yapılmasının daha adil ve uygun olacağı düşünülmüştür. Böylece bu ilke intibak aşamalarında en önemli kriter olarak benimsenmiştir.

Kanunun yürürlük tarihinden önce kazanılmış hakların korunması amaçlanmıştır. Bu çerçevede hak sahiplerinin kaynakla ilgili gerekli bilgi ve belgelerle birlikte Genel Müdürlüğe belirtilen süre içerisinde müracaat ederek bu kanun hükümlerine göre intibak zorunluluğu getirilmiş, aksi durumda haklarının fesh edileceği esası getirilmiştir. Böylece kaynaktan azami ölçüde istifade edilmesi hedeflenirken kaynaklara yönelik tek bir mevzuat, tek yetki, uzman kurum ve kuruluşlarının denetiminde bu kaynaklara dayalı yatırım yapan ve yapacak olan girişimcilerin yönlendirilmesi amaçlanmıştır. Bunun yanında, intibaklar için belli bir süre öngörülerek müracaatlarla ilgili eksikliklerin belli bir süre içerisinde tamamlanmasının müracaat sahibine bildirileceği ve intibakı uygun görülenlere yapılan faaliyetin aşamasına göre arama ruhsatı, işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı verileceği belirtilmiştir.

Geçici Madde 3- Bu madde ile, mevcut hakların güvence altına alınması amacıyla intibakların, kaynağı ilk işleten göz önünde bulundurularak ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve kamu yararı ön plana alınarak mevcut uygulamanın olabildiğince korunarak intibaklarının bir önceki maddede belirlenen süre içerisinde yapılması esası benimsenmiştir.

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürlüğünün değişik tarihlerde kaynak araştırması yaparak kaynak potansiyelini tespit ettiği alanlara ilişkin hakları saklı tutulmuş, bu hakların ruhsata dönüştürülebileceği, bunun için de geçici 2'inci madde hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Bu kaynağa dayalı Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ile Turizm Merkezlerindeki uygulamanın, bu kanun kapsamında değerlendirilerek intibakının yapılabileceği ancak bilimsel ve teknik esaslar çerçevesinde gerekli çalışmaları yaparak kaynağın varlığını ilk ortaya çıkaran ilgili kurumun buluculuk hakkı verilmesi amacıyla düzenlenecek sözleşme/protokol ile ilgili bakanlığa devredilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür. Böylece mevcut durum ile ilgili uygulama korunurken, kamu yararı da dikkate alınmış ve kaynağın değerlendirilmesi ile ilgili tartışmaların iki bakanlık arasında yapılacak resmi bir protokolle devredilerek sona erdirilmesinin daha sağlıklı ve doğru olacağı sonucuna varılmıştır.

Bu kanunun yürürlük tarihinden önce mülga 1322 ile 4268 ve 6977 sayılı kanunlarla ruhsatlandırılmış haklar ile değişik tarihlerde çeşitli adlar altında yapılmış imtiyaz sözleşmeleri ile verilmiş ve devam eden kaynak işletmelerinde kullanılan akışkan için verilen rüsum haricinde diğer mali hükümlerin süre sonuna kadar devam edeceği, bu süre sonunda bu kanun hükümlerine tabi olacağı hususu belirtilmiştir.

Hakların intibakında kullanılmış sürenin dikkate alınarak bu kanunda öngörülen işletme ruhsatının toplam süresi olan altmış yıla göre ruhsatların düzenleneceği, imtiyaz sözleşmesinin düzenlendiği tarihten itibaren geçen sürenin altmış yılı geçmesi halinde, işletmenin devamı için verilecek sürenin otuz dokuz yıl kadar uzatılabileceği ve toplam sürenin de doksan dokuz yılı geçemeyeceği hususu benimsenmiştir. Bu süre sonunda da Bakanlığın uygun görmesi halinde Bakanlığın teklifi ile Bakanlar Kurulu Kararıyla süre uzatımına gidilebileceği prensibi kabul edilmiştir.

Geçici Madde 4- Bu maddede yeni arama ruhsatı müracaatlarının başlangıç tarihi belirlenerek intibak işlemlerinin tekemmülü için idareye bir süre tanınmıştır. Ayrıca, iki ay içinde yapılan müracaatların aynı anda yapıldığı kabul edilerek başlangıçta fırsat eşitliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Altı aydan sonraki iki ay içinde aynı alan için yapılan müracaatların aynı anda yapıldığı kabul edilerek, bu müracaatların değerlendirmeye alındıktan sonra ruhsat alma hakkı doğmuş olanlara bu kanunun ilgili hükümlerine göre ihale edilerek ruhsat verilmesinin daha sağlıklı ve adil olacağı düşünülmüştür.

Geçici Madde 5- Kanunun yürürlük tarihinden önce hak sahibi olan gerçek kişilerin 4. Madde hükümlerine göre belirli bir süre içerisinde intibak yaptırabilmek için şirketleşerek tüzel kişilik kazanmaları zorunluluğu getirilmiştir. Şirketleşmemesi halinde işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı alamayacakları prensibi getirilmiştir.

Geçici Madde 6- Bugüne kadar tespit edilmiş ve kullanıma hazır bulunan potansiyelin bir an önce ekonomiye kazandırılması, istihdam yaratılması, ilgili sektörlerin hızlı bir ivme ile gelişmesi ve teşvik edilmesi amacıyla Kanunun yürürlük tarihinden itibaren 5 yıl süreyle Madde -15 de belirtilen Devlet Hakkı ve Mahalli İdareler Hakkı alınmamasını yararlı olacağı düşünülmüştür.

Madde 26- Yürürlük maddesidir.

Madde 27- Yürütme maddesidir.

JEOTERMAL KAYNAKLAR VE MİNERALLİ SULAR KANUNU TEKLİFİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç

Madde 1- Bu Kanunun amacı, jeotermal kaynaklar ile mineralli suların sürekli ve etkin bir şekilde aranması, araştırılması, geliştirilmesi, üretilmesi, korunması, üzerinde hak sahibi olunması, değerlendirilmesi, dağıtılması, yararlanılması, devredilmesi, terk edilmesi, sona erdirilmesi ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Kanun, varlığı önceden belirlenmiş veya yeni belirlenecek jeotermal kaynaklar, mineralli sular ve jeotermal kökenli gazların toplum ve ülke hizmetine azami istifadeyi sağlayacak şekilde sunmak üzere kamu yararı dikkate alınarak çevre ile uyumlu, kaynağın sürdürülebilir üretimi için arama ve entegre işletme yönetimi ile ilgili olarak, kaynaklar üzerinde hak sahibi olunmasını, devredilmesini, terk edilmesini, sona erdirilmesini, ihale edilmesini, kaynak kullanım faaliyetlerinin denetlenmesini, kaptajı ve kaynağın korunması ile ilgili usul ve esaslar ve yaptırımları kapsar.

Tanımlar

Madde 3 - Bu Kanunda geçen;

Bakanlık: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını,

Genel Müdürlük: Maden İşleri Genel Müdürlüğünü,

MTA : Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünü,

Kaynak: Doğal yolla, sondaj veya kuyularla elde edilen jeotermal kaynakları ve mineralli suları,

Jeotermal kaynak: Jeolojik yapıya bağlı olarak yerkabuğunun derinliklerindeki ısınn oluşturduğu, sıcaklığı sürekli olarak bölgesel atmosferik yıllık ortalama sıcaklığın üzerinde olan, çevresindeki sulara göre daha fazla miktarda erimiş madde ve gaz içerebilen doğal olarak çıkan veya teknik yöntemlerle yeryüzüne çıkarılan su, buhar ve gazlar ile yer ısısından ve kızgın kuru kayalardan, elde edilen su, buhar ve gazları,

Jeotermal enerji: Jeotermal kaynağa dayalı olarak doğrudan ve dolaylı olarak üretilebilen her türlü enerjiyi.

Doğal mineralli su : Yerkabuğunun çeşitli derinliklerinde uygun jeolojik şartlarda, doğal olarak oluşan bir veya daha fazla kaynaktan yeryüzüne kendiliğinden veya teknik usullerle çıkartılan, mineral içeriği, kalıntı elementleri ve diğer bileşenleri ile tanımlanan her türlü kirlenme riskine karşı korunmuş

tedavi, şifa ve/veya başka amaçlarla kullanılan içmece suyu, şifalı su, termal su ve benzeri adlarla anılan içilebilir nitelikteki soğuk ve sıcak doğal suları,

Jeotermal Sistem: Jeotermal alan oluşumunu sağlayan; beslenme alanı, akışkan, ısı kaynağı, rezervuar ve/veya zonu, örtü kaya ve boşalım alanının tümünü kapsayan, jeotermal kaynak ve/veya mineralli suların çıktığı ve/veya üretildiği, kendine özgü jeolojik yapısı, hidrojeolojik ve kimyasal özellikleri olan sistemi,

Jeotermal Rezervuar: Sıcaklık ve jeokimyasal açıdan doğal bir denge içinde bulunup bir bütünlük ifade eden, değişik şekillerde dışardan beslenen yarı açık veya kapalı sıcak su ve/veya buhar rezervuarını,

Kuyu/sondaj: Jeotermal akışkanları aramak, üretmek, enjekte ve re-enjekte etmek, rezervuarı gözlemlemek veya test etmek için bilimsel yöntemler ve uygun araçlar kullanılarak, gereken derinlik ve çapta yeryüzünden kaynağa doğru jeolojik takip ile kazılan ve amaca yönelik olarak teçhiz edilen delikleri,

Akışkan: Jeotermal kaynak ve mineralli su rezervuarlarından doğal olarak, kuyularla veya kızgın kuru kayalardan elde edilerek kullanılan su, gaz ve buharı,

Kaptaj: Kaynağın doğal olarak ve/veya bilimsel yöntemler ve uygun araçlar kullanılarak rezervuardan yeryüzüne çıkarılmasından itibaren kirlenmesinin önlenerek ve korunarak daha sağlıklı şekilde değerlendirilebilmesi için kullanım öncesi özel teknikle yapılan toplama havuzlarında, galeri ve/veya kuyularda biriktirilmesi işlemini,

Koruma Alanı: Jeotermal kaynak ve mineralli suların ve bunların bağlı olduğu jeotermal sistemi; bozulmasına, kirlenmesine ve yenilenebilir özelliğinin yitirilmesine neden olacak fiziksel, kimyasal ve biyolojik kirleticiler ile her türlü dış etkenlerden korumak amacıyla sahanın jeolojik, hidrojeolojik yapısı, iklim koşulları, zemin cinsi ve tipleri, drenaj sahası sınırı, kaynak ve kuyu çevresindeki yerleşim birimleri, endüstri tesisleri, çevrenin topoğrafik yapısı gibi unsurlara bağlı olarak belirlenmiş önlemler dizisi ile birlikte içerisinde yapılmasına izin verilen faaliyetlerin kontrol ve denetime tabi olduğu ve gerektiğinde yapılaşma ve arazi kullanım faaliyetleri kısıtlanabilir alanları,

Bloke Alan: İşletme ruhsat alanı mücavirinde ruhsat alanı içindeki kaynak üretim faaliyetlerinin etkilenmemesi için işletme ruhsatı sahibi dışındaki talep sahiplerine aramalara açılmayacak alanları,

Enjeksiyon: Üretilen jeotermal akışkanların ya da diğer akışkanların doğrudan ve doğrudan olmayan yöntemlerle jeolojik formasyonlara basılmasını,

Reenjeksiyon: Üretilen jeotermal akışkanların doğrudan ve doğrudan olmayan yöntemlerle kullanıldıktan sonra, kalan kısmının üretildikleri jeolojik formasyonlara geri basılmasını,

Deşarj : Jeotermal akışkanın kullanımından sonra enjekte ve reenjekte edilemeyen kısmını veya tamamını fiziksel ve kimyasal özelliklerinin çevre kirliliğine neden olmayacak vasıfta olması halinde açık veya kapalı ortamda alıcı başka ortamlara gönderilmesini,

Test: Rezervuarın üretimi ,yönetimi ve izleme programını oluşturmak için fiziksel ve kimyasal parametreleri belirlemeye yönelik yürütülen çalışmaları,

Emniyetli Verim: Jeotermal sistemi ve rezervuar dengesini bozmayacak şekilde aynı rezervuardan birim zamanda üretilebilecek azami akışkan miktarını,

Ruhsat: Belirli bir alanda jeotermal kaynaklar ve mineralli sulara yönelik arama ve işletme faaliyetlerinde bulunabilmesi için verilen izin belgesini,

Arama: Jeotermal sistemin kavramsal modelini kurmak ve bu sistemden akışkan elde etmek amacıyla jeolojik araştırmalarla başlatılan, jeokimyasal ve jeofizik çalışmalarla desteklenen, yapılan tüm çalışmalara ait verilerin değerlendirilmesi sonucu belirlenen lokasyon veya lokasyonlarda amaç ve tekniğine uygun olarak jeolojik takiple açılan sondaj çalışmalarını da içeren faaliyetler bütünü,

Ruhsat: Sınırlan belirlenmiş bir alanda jeotermal kaynaklar ve mineralli suların aranması ve işletilmesi faaliyetlerinde bulunabilmesi için verilen izin belgesini,

Arama Ruhsatı : Belirli bir alanda kaynak arama faaliyetlerinde bulunulabilmesi için verilen izin belgesini.

İşletme Ruhsatı : Belirli bir alanda kaynağın üretilebilmesi, değerlendirilmesi için verilen izin belgesini.

Proje: Kaynağın değerlendirilmesi amacına yönelik, belirli girdileri seçilmiş bir teknoloji kullanarak mevcut ve potansiyel talebi karşılamak üzere kaynaktan azami ölçüde yararlanmak amacıyla yapılan çalışmaları düzenleyen, belirlenen ve/veya belirlenecek usul ve esaslara göre hazırlanan beyan niteliğindeki değişik dokümanlardan oluşan metni,

Faaliyet: Jeotermal kaynaklar ve mineralli suların aranması, geliştirilmesi, işletilmesi, kullanılması, korunması ve terk edilmesi ile ilgili tüm işlemleri,

Faaliyet İzni: Jeotermal kaynaklara ve mineralli suların aranması, geliştirilmesi, işletilmesi, kullanılması, korunması ve terke edilmesi ile ilgili tüm faaliyetlerin yapılabilmesi için verilen izini,

Faaliyet Raporu: Her faaliyet döneminde belirli usul ve esaslar dahilinde hazırlanan raporu,

Termin Planı: Kaynağın özelliğine göre kullanılabilecek alanlara yönelik olarak hazırlanan projelerde belirtilen faaliyetlerin başlaması, gelişimi ve bitirilmesi ile ilgili sürenin planlanmasını gösteren cetveli.

Hak: Kaynağa ilişkin arama, işletme ve kaynağın kullanımı için talep sahiplerine belirli sürelerle ayrı ayrı verilen izin belgesini.

Buluculuk Hakkı: Ruhsat dönemlerinde kaynağın bilimsel ve teknik yöntemler ile varlığının ortaya çıkartılması ve raporlarla belgelendirilmesi ile kazanılan hakkı,

Kullanım Hakkı: Kaynağın doğrudan ve/veya dolaylı kullanımında, işletme projesinde bir termin planına göre belirtilen kaynağın entegre kullanımı için alınan izni,

Mücbir Sebep : Sel, yangın, deprem, grizu patlaması, çökme, heyelan ve benzeri halleri,

Beklenmeyen Haller : Jeoloji, ulaştırma, pazarlama, sağlık ve alt yapı şartlarındaki beklenmeyen değişiklikler ile ilgili mevzuat gereğince diğer kurumlardan alınması gereken izinlerin alınmaması durumlarını,

Devlet Hakkı: Kaynak istihracından sağlanacak gelirden Devlet payına düşen kısmı,

Teminat: Kaynağın değerlendirilmesine yönelik faaliyetlerde bu Kanun hükümlerine ve tekniğe uygun çalışmayı temin amacıyla alınan nakdî para, süre yönünden sınırsız banka ve özel finans teminat mektubu. Devlet bono ve tahvili olarak alınan geçici ödemeyi,

Entegre Kullanım: Kaynağın özelliğine bağlı olarak öncelikle değerlendirilebilecek tüm alanlarda kaynaktan azami ölçüde istifade, kullanım çeşitliliği ve verimliliğin sağlanmasını,

Mahalli İdareler Hakkı: Kaynağın üretiminden sağlanacak gelirin il özel idare ve belediye payına düşen kısmını,

Teknik Kurul: Genel Müdürlükçe; projelerin nazari olarak ve/veya mahallinde incelenmesi, faaliyetlerin denetlenmesi ve gerektiğinde enjeksiyon, re-enjeksiyon, deşarj, kuyu açılması gibi diğer konulara ilişkin görüş oluşturulması amacıyla; faaliyetin yeri ve özelliğine göre Genel Müdürlük, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının katılımıyla oluşturulan kurulu, ifade eder.

Kaynağın Mülkiyeti

Madde 4- Jeotermal kaynaklar ve mineralli sular Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup bulundukları arzin mülkiyetine tabi değildir.

Ruhsat Hakkı

Madde 5- Kaynağa ilişkin faaliyetlerin yapılabilmesi için, bu Kanuna göre Ruhsat alınması zorunludur. Ruhsat, medeni hakları kullanmaya ehil Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına, bu tür hakları kullanabileceği statüsünde ya~ılı Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarına verilir.

Haklar, sicile işlendiği tarihte yürürlüğe girer.

Ruhsat ve/veya Kullanım Hakkı olmaksızın faaliyette bulunulması Devlet malına karşı işlenmiş ttil sayılır. Bu tür faaliyetler, ilgili mülki idare amirliklerince durdurulur, Türk Ceza Kanunu hükümleri mahfuzdur.

Bu Kanuna göre, yürürlükte olan arama ve işletme ruhsatı alanları üzerine başka arama ruhsatı verilemez.

Bu Kanun ile diğer kanunlara göre yürütülen faaliyetler arasında doğabilecek ruhsat haklarına dair ihtilaflar, kamu yararı ve ulusal ekonomik menfaatler dikkate alınarak Bakanlıkça çözümlenir.

Devlet memurları, diğer kamu görevlileri, ilgili merkez ve taşra teşkilatında çalışan yevmiyeli ve sözleşmeli personel, arama ve işletme ruhsatı veya kullanım hakkı alamaz.

Arama ve işletme ruhsatı veya kullanım hakkına sahipken memur olanlar, memuriyete geçişlerinden itibaren altı ay içinde bu haklarını devretmeye mecburdur.

Altıncı fıkradaki yasaklamaya tabi olup miras yoluyla kendisine ruhsat ya da kullanım hakkı inşikal eden mirasçı, durumundaki mani hal ortadan kalkmadığı takdirde 15 inci maddenin fıkrası hükmü uygulanır.

Faaliyetlerin İzne Tabi Olduğu Yerler

Madde 6- Ruhsat alınması, ruhsat sahibine, bu Kanunla veya başka bir kanunla girilmesi veya bulunulması yasak olan bir yere girme veya o yerde faaliyette bulunma hakkı vermez. Orman, muhafaza ormanı, özel çevre koruma bölgeleri, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtı, tabiat koruma alanı, sit alanları, kıyı alanları, sahil şeritleri, karasuları, kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezleri, askeri yasak bölgeler ve imar alanları ile mücavir alanlar ve benzeri yasak bölge ve koruma alanlarında, ilgili kuruluşlardan izin alınması halinde faaliyette bulunulabilir. Ruhsat hakkı doğduktan sonra diğer kanunlara göre yasak ve koruma altına alınan alanlarda bu Kanuna göre alınmış müktesep haklar saklıdır. İzin alınmasıyla ilgili uyumsuzluklar ve çevre ile ilgili ihtilaflar, kamu yararının söz konusu olduğu hallerde ilgili bakanlıklar ve mahalli idare temsilcilerinin görüşü alınarak Bakanlıkça oluşturulan geçici bir komisyonca çözümlenir.

Ancak, Türk Silahlı Kuvvetlerine tahsis edilmiş alanlarda ve savaş hali, olağanüstü hal gibi durumlarda faaliyetler söz konusu kuruluşun iznine tabi olarak sürdürülür.

Gerekli izinler alınmadan yapılan faaliyetler durdurulur ve teminatı Hazineye irad kaydedilir. Tekrarı halinde her seferinde teminat üç katına çıkarılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Ruhsatlar

Arama ruhsatı

Madde 7- Arama ruhsatı müracaatı, 1/25000 ölçekli pafta adı ve koordinatları belirtilerek Genel Müdürlüğe yapılır. Arama ruhsatı alanı 5.000 hektarı geçemez. Müracaatlarda öncelik hakkı esastır. Müracaat sahibine talep edilen alanın aramaya uygun olup olmadığı en geç on beş gün içerisinde Genel Müdürlükte ilan yoluyla duyurulur. Talep edilen alan uygun ise onbeş gün süre ile rezerve edilir. Müracaat sahibi ilan tarihinden itibaren onbeş gün içinde bilimsel, teknik ve mali yönden yeterli olduğuna dair belgelerle birlikte arama projesi vermekle yükümlüdür.

Arama projesi, 1/25000 veya gerek duyulduğunda daha büyük ölçekte jeolojik araştırmalarla başlatılan, jeokimyasal ve jeofizik çalışmalarla desteklenen, tüm çalışmaların değerlendirilmesi sonucu belirlenen lokasyon ve lokasyonlarda amaç ve tekniğine uygun jeolojik takiple açılan sondaj çalışmalarını içerir. İlgili yöntem ve esaslar yönetmelikle belirlenecektir.

Arama ruhsatı verilmeden önce Genel Müdürlük, projenin bilimsel ve teknik yönden yeterli olup olmadığının tespiti için Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün görüşünü alır, gerektiğinde teknik kurulca da incelenmesini isteyebilir. Projenin uygun bulunması, harç ve teminatın yatırılması halinde arama ruhsatı verilir. Arama projesinde olmayıp çalışmalar sırasında zorunlu görülen ilave arama çalışmaları için ayrıca Genel Müdürlükten uygun görüş alınır.

Projede belirtilen kuyu veya kuyular dışında izinsiz yapılan kuyu ve sondaj faaliyetleri, teminat irad kaydedilerek durdurulur. Rezervuara, kaynağa ve çevreye verilen zararın tazmini ve alınacak önlemlere ilişkin masraflar ruhsat sahibinin yükümlülüğündedir.

Ruhsat süresi üç yıldır. Bu süre içinde arama faaliyetlerinin olumlu gelişmesi ve ilave etütlere ihtiyaç duyulması halinde proje revizyonu yapılarak bu süre bir kez ve en fazla iki yıla kadar uzatılabilir. Ancak süre uzatımı talebinin Genel Müdürlüğe ruhsat süresi bitiminden iki ay önceden yapılması zorunludur.

Arama ruhsatının verildiği tarihten itibaren geçen her yıl bir faaliyet dönemidir. Her faaliyet dönemi sonunda arama faaliyet raporlarının verilmesi zorunludur. Arama faaliyet raporları, jeoloji mühendisi ile, faaliyetin niteliğine göre aramalara katılan jeofizik, petrol, maden ve kimya mühendisinin sorumluluğunda yapılır. Her faaliyet döneminde verilecek arama faaliyet raporları ilgili faaliyet döneminde, faaliyete katılan ve yeterliliği odalarınca belgelenmiş mühendis veya mühendislerce hazırlanır. Faaliyet raporları TMMOB' a bağlı ilgili meslek odalarınca vize edilir.

Arama faaliyet raporlarının süresi içerisinde verilmemesi halinde teminat irad kaydedilerek üç ay içerisinde tamamlattırılır. Tamamlanmayan teminat iki katına çıkarılarak üç ay içerisinde tamamlattırılması tebliğ edilir. Üçüncü dönem sonuna kadar faaliyet raporlarının verilmemesi halinde süre uzatımı ve/veya işletme ruhsatı talebinde bulunulamaz ve ruhsat fesh edilir.

Arama ruhsatı döneminde Genel Müdürlüğün bilgisi dahilinde çevrenin kirletilmemesi kaydı ile sadece test amaçlı üretim yapılabilir.

Diğer kanunlara istinaden yapılan sondaj/kuyu gibi faaliyetler esnasında bu Kanuna tabi kaynak varlığına rastlayan gerçek ve tüzel kişiler durumu Genel Müdürlüğe bildirmekle yükümlüdür. Yapılan çalışmaların kaynağın ortaya çıkarılması açısından yeterli olması halinde bildirim sahibine buluculuk hakkı doğar.

İşletme ruhsatı

Madde 8 - İşletme ruhsatının alınabilmesi için arama ruhsatı sahibince, arama ruhsat süresinin son günü akşamına kadar işletme projesiyle birlikte talep harcının ödendiğine dair belge ile Genel Müdürlüğe işletme ruhsatı talebinde bulunulur.

İşletme projeleri, jeotermal kaynağın özellikleri olan sıcaklık, şifa özelliği, debi ve basınç gibi fiziksel ve kimyasal parametreleri ile kullanımındaki yararlılık önceliklerine dayalı olarak jeotermal kaynaktan entegre olarak; elektrik enerjisi üretimi, sera, ısıtma, soğutma, termal turizm, tedavi ve kaplıca amaçlı projeler öncelikli olmak üzere, kaynaktan azami ölçüde istifade, entegre kullanım, kaynak rezervuarının korunması, çevrenin kirletilmemesi esasları gözetilerek hazırlanır. Proje mineralli sulara yönelik ise bu kaynağın içilebilir nitelikleri ile diğer parametreler belirtilerek hazırlanır. Kaynağın işletmeye alınmasından önce zorunlu olduğu hallerde kaptaja alınarak değerlendirilmesi durumunda kaynağın özelliklerinin değişmemesi için gerekli tedbirler alınır.

Projeler, Genel Müdürlükçe, ön değerlendirmeden geçirildikten sonra MTA'ya ve/veya teknik kurula incelettirilir.

Projenin uygun bulundurulması halinde arama ruhsat sahibine, istifade edilecek doğal çıkış ve kuyuların koordinatları, özellikleri, akışkanın emniyetli verimi ve tüm nitelikleri göz önünde bulundurularak harç ve teminatın yatırılması durumunda kaynak kullanımı için saha bazında tek işletme ruhsatı ve bu ruhsata dayalı olarak projede belirtilen kullanım hakları verilebilir.

İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahibi, sicile işlendiği tarihten itibaren Genel Müdürlük tarafından onaylanmış projesindeki termin planında belirtilen süre içinde işletmeye geçmek zorundadır.

İşletme ruhsatında ve/veya kullanım haklarında, projede belirtilen kullanılacak akışkan miktarı esas alınır. Ancak tüm kullanımlardaki akışkan miktarı emniyetli verimin üzerinde olamaz.

İşletme ruhsatı sahibi, kaynağın özelliğine göre projesinde belirtilen tüm entegre kullanım aşamalarını, termin planına uygun şekilde ilgili kullanım alanında faaliyete geçmek zorundadır. Aksi takdirde kaynağın ilgili kullanım alanlarında değerlendirilmeyen kullanımlar iptal edilerek ihalelere açık hale gelir.

İşletme ruhsatlarının bulunduğu kaynak alanı, sahadaki mevcut haklar korunarak ve Genel Müdürlükçe uygun bulunması halinde, arama ruhsatı verilmek suretiyle geliştirme çalışmalarına konu edilebilir. Bu gibi hallerde işletme ruhsatı sahiplerine öncelik hakkı tanınır. En geç iki yıl içinde işletme ruhsat sahibince geliştirme çalışmalarının yapılmaması halinde talep sahiplerine bloke alanı dışında arama ruhsatı verilebilir. Geliştirme çalışmalarının olumlu sonuçlanması halinde, arama ruhsat sahibine de işletme ruhsatı hakkı doğar.

Ruhsat sahibi, tabii olarak ve/veya sondajlarla elde ettiği akışkanın projesinde belirttiği ihtiyaç fazlasını veya kullanım sonrası akışkan miktarını Genel Müdürlüğe bildirmekle yükümlüdür. Bu akışkanı başka amaçlarla kullanmak isteyen talep sahiplerine, projeleri uygun bulunduğu takdirde Genel Müdürlükçe kullanım hakkı verilir. Kullanım haklarının süresi beş yıldan az olmamak üzere projesine göre Genel Müdürlükçe belirlenir. Buluculuk hakkı saklıdır.

Projede yer alan ve uygun bulunan üretim, enjeksiyon ve reenjeksiyon kuyularının, Genel Müdürlüğün izni alınmadan, sayılan arttırılamaz ve kapasite artırımına veya yenilenmeye yönelik sondaj çalışmaları yapılamaz. Aksi takdirde teminatları beş katına çıkarılır ve bu tür faaliyetler durdurulur, çevre kirliliği ve kaynak israfı vuku bulmuş ise 18'nci madde hükümleri uygulanır.

Uygulanmakta olan projeler, kaynak rezervuarının kapasitesinden azami ölçüde yararlanmayı sağlamıyor ise, Genel Müdürlük bu rezervuara yönelik olarak yapılacak başka talepleri de değerlendirilerek bloke alanı dışında, rezervuarın başka bölümlerinde işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı verebilir.

İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahibi, her yıl Nisan ayının son günü akşamına kadar işletme faaliyet raporunu Genel Müdürlüğe vermekle yükümlüdür. Raporun verilmemesi halinde teminatı irad kaydedilerek her defasında iki katına çıkarılır. Verilmeyen faaliyet raporunun ve irad

kaydedilerek iki katına çıkarılan teminatın üç ay içinde tamamlanmaması halinde, tüm faaliyetler durdurulur ve bu tarihten itibaren en geç altı ay içerisinde eksikliklerin tamamlanmaması halinde ruhsat fesh edilir.

İşletme ruhsatı süresi on beş yıldan az, altmış yıldan kırk dokuz yıldan fazla olamaz. İşletme ruhsatı sahibi tesisin ekonomik ömrünün dolmaması, iyileştirme veya tevsi projesi hazırlanması halinde ruhsat süresi bitimine en az bir yıl kala süre uzatımı talebinde bulunabilir. Ruhsatın uzatım şartları ve süresi, projenin teknik yönüne bağlı olarak Genel Müdürlükçe belirlenir. Toplam süre altmış yılı geçemez. Ancak kamunun istifadesine tahsis edilmiş yatırımların söz konusu olduğu hallerde, ruhsat süresi Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu Kararı ile otuz dokuz yıl daha uzatılabilir. Ruhsat süre sonunda fesh edilir.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibi, projesinde yapacağı değişiklikleri önceden Genel Müdürlüğe bildirmekle yükümlüdür. Proje değişikliği hakkında uygun görüş alınmadan uygulamaya geçilemez. Genel Müdürlük en geç iki aya kadar bu husustaki görüşünü bildirir.

Doğal çıkış halindeki mineralli sulara yönelik işletme ruhsatları ile jeotermal kaynağa ait arama ve işletme ruhsatları üst üste verilebilir.

İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahipleri arasında çıkacak ihtilaflar, teknik kurulca yapılacak inceleme ve değerlendirme sonucuna göre Genel Müdürlükçe karara bağlanır.

Kullanım Haklarının İşletmeye Alınması

Madde 9- Ruhsat ve/veya kullanım hakkı sahibi, işletme projesinde belirtilen Genel Müdürlükçe onaylanmış termin planına göre kullanım haklarını işletmeye almakla yükümlüdür. Ancak, gerekçe belirtilmek kaydıyla süre uzatımı talebinde bulunulduğu takdirde gerekçeye bağlı olarak Genel Müdürlük termin planında belirtilen sürenin yarısını geçmemek kaydıyla süreyi uzatabilir. Bu süre sonunda da kullanım hakkının işletmeye alınmaması halinde teminatı bütçeye irad kaydedilerek beş katına çıkarılır ve son kez altı aylık ek bir süre verilir. Bu süre sonunda da işletmeye geçilmediği takdirde projesinde belirtilen ancak işletmeye alınmayan kullanım hakları fesh edilir.

İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı verildiği tarihten itibaren geçen her yıl bir faaliyet dönemidir. İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahibi işletmeye aldığı kullanımlarla ilgili her faaliyet dönemi sonunda kullandığı akışkan miktarı, sıcaklık, basınç, işletme kapasitesi vb bilgileri Genel Müdürlüğe vermekle yükümlüdür. Verilmediği takdirde teminatı irad kaydedilerek iki katına çıkarılır ve en geç iki ay içinde tamamlanması istenir. Bu süre içerisinde tamamlanmazsa işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakları iptal edilir.

Kullanım haklarının süresi, işletme ruhsat süresi kadardır. İşletme ruhsatı iptal edilirse kullanım hakları da iptal edilmiş sayılır.

Teknik Sorumluluk

Madde 10 - Arama ve işletme ruhsatı süresince kaynağın; aranması, araştırılması, geliştirilmesi, korunması, üretimi, testi, reenjeksiyonu ve/veya deşarjı, enjeksiyonu jeoloji mühendisi ile birlikte faaliyetin niteliğine göre faaliyetlere katılan jeofizik, petrol, maden ve kimya mühendisinin sorumluluğunda yapılır. Kaynağın işletilmesine yönelik kullanım haklarının uygulanmasında diğer ilgili disiplinler de bulundurulabilir. Teknik sorumluluk alacak ilgili meslek sahipleri, mesleğini ilgilendiren jeotermal kaynak ve mineralli sular ile ilgili faaliyetler konusunda uzmanlığı ilgili meslek odalarınca onaylanmış en az 5 yıl deneyimli teknik personelden oluşur.

Teknik kurulun Teşkilî, Görev ve Yetkileri

Madde 11- Teknik kurul, kaynağın bulunduğu coğrafi konum, tabi olduğu jeolojik sistem ve çevre özellikleri dikkate alınarak, Genel Müdürlük, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, ilgili mülki ve/veya mahalli idare temsilcilerinden Genel Müdürlükçe teşkil edilir. Kurula, ayrıca projenin konusu, faaliyetin yeri ve özelliğine göre, meslek odaları, sivil toplum örgütleri ve ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları temsilcileri de dahil edilebilir. Koordinasyon Genel Müdürlükçe sağlanır.

Teknik kurul, inceleme ve denetlemelerinde, kaynaktan azami derecede istifade, entegre kullanım, faaliyetin bilim ve teknolojiye uygunluğu, ekonomikliği, çevrenin kirletilmemesi ve kamu yararı ilkelerini gözetir.

Teknik kurul, arama, işletme ve kullanım hakkı projelerinin incelenmesi ve faaliyetlerin denetlenmesi yanında koruma alanlarının belirlenmesi, akışkanın enjeksiyonu, reenjeksiyonu ve deşarjı, kaynak rezervuarının korunması vb konularda hak sahipleri arasında ortaya çıkacak teknik ihtilafların çözümlenmesi görevlerini yerine getirir. Teknik kurul gerektiğinde ruhsat sahibinden proje revizyonu isteyebilir ve Genel Müdürlüğün bilgisi dahilinde faaliyetlerle ilgili tüm bilgi ve belgeleri inceleyebilir.

Teknik kurul, inceleme, denetleme ve diğer konulara ilişkin görüşlerini en geç bir ay içerisinde Genel Müdürlüğe rapor halinde sunar. Genel Müdürlük, bu rapor çerçevesinde veya gerektiğinde ilave inceleme ve denetleme isteyerek işlem tesis edebilir. Kurulun verdiği görüş, Genel Müdürlük incelemesinden geçtikten sonra kesinleşir.

Faaliyetlerin Denetlenmesi

Madde 12- Genel Müdürlük, faaliyetlerle ilgili denetlemelerini doğrudan yapabileceği gibi teknik kurula da yaptırabilir.

Denetimler, faaliyetlerin projelere uygunluğu, sistemin, rezervuarın, kaynağın, çevrenin ve hakların korunması ilkesi ile mali ve teknik konular göz önünde bulundurularak nazari ve/veya mahallinde yapılır.

Rezervuarın ve kaynağın korunması ile çevre kirliliğinin önlenmesi için acil tedbirlerin alınmasının gerektiği hallerde 18'nci madde hükümleri uygulanır.

Denetimler sonucu hazırlanacak rapor, en geç onbeş gün içerisinde Genel Müdürlüğe sunulur. Genel Müdürlük, bu raporun sonucuna göre gerekli işlemi tesis eder.

Denetimler sonucu ikinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen hususların projesinde belirtildiği şekilde yürütülmediğinin tespiti halinde, teminat irad kaydedilerek üç katına çıkarılır. Teminatların tamamlanmasıyla ilgili işlemler diğer maddelerde belirtilen hükümlere göre yürütülür.

Kamu kurum ve kuruluşlarının mer'î mevzuatı gereği yapacakları denetim yetkileri saklıdır.

Mücbir sebeplerle geçici tatil

Madde 13- Ruhsat ve/veya kullanım hakkı sahibi, mücbir sebep veya beklenmeyen halin ortaya çıkması durumunda, gerekçe ve süre belirtmek kaydıyla on gün içinde Genel Müdürlüğe müracaat ederek geçici tatil talebinde bulunabilir. Genel Müdürlük, talebin uygun görülüp görülmediğini en geç on beş gün içinde hak sahibine bildirir. Hak sahibinin Genel Müdürlüğe yaptığı müracaat tarihi geçici tatilin başlama tarihi olarak kabul edilir.

Hak sahibi, geçici tatil için verilen sürenin bitiminden itibaren en geç üç ay içinde faaliyete geçmek zorundadır. Bu süre içinde faaliyete geçilmediği takdirde, teminatı irad kaydedilerek teminatını tamamlaması ve faaliyete geçmesi için hak sahibine üç aya kadar ek süre verilir. Bu süre sonunda da teminat yatırılmaz ve faaliyete geçilmez ise ruhsat fesh edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Devlet Hakkı, Mahalli İdareler Hakkı ve Buluculuk Hakkı

Madde 14- Ruhsat ve/veya kullanım hakkı sahibi, yararlanılan kaynaktan üretilen miktara bağlı olarak aşağıda belirtilen şekilde hesaplanacak değer üzerinden Devlet hakkı, mahalli idareler hakkı ve buluculuk hakkını ödemekle yükümlüdür.

Bu hakların hesaplanmasında jeotermal kaynak için, ısı enerjisine dayalı doğrudan kullanımlarında, konut ısıtması, sera ısıtması, termal turizm, kaplıca, şifa, balıkçılık ve endüstriyel kullanımında tesiste elde edilen ciro bedeli esas alınır. Kaynağın dolaylı kullanımlarından elektrik enerjisi üretiminde ise elektriğin piyasaya arz değeri toplam bedeli üzerinden alınır.

Doğal mineralli suların kullanımlarında ise cironun %0.1 'i esas alınarak Devlet hakkı ve mahalli idareler hakkı alınır.

Ruhsat v.e/veya kullanım hakkı sahibi, bu esaslar çerçevesinde belirlenecek miktarın %1 'ni Devlet hakkı olarak Hazineye, %1 'ni mahalli idareler hakkı olarak sınırları içerisinde bulunduğu belediyeye, belediye sınırları dışında ise il özel idaresine, takip eden yılın Nisan ayı son günü akşamına kadar yatırmakla yükümlüdür. İl özel idareleri, belediyeler ve köy tüzel kişilikleri mahalli idareler hakkı ödemezler.

Jeotermal kaynağın bunların dışında diğer kullanımlarında ise, yerel yönetimlerce dağıtım şebekesi kurulabilecek ve Genel Müdürlükçe de uygun görülen yerlerde yerel yönetimce debimetre ile akışkan miktarını ölçmek suretiyle hesaplanacak bedel üzerinden belirlenir. Bu şartların sağlanamadığı alanlarda ise akışkanın kullanıldığı tesisin ciro bedelinin %0.5 i alınır.

Ödenmeyen alacaklar, Devlet alacağı sayılır ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tahsil edilir.

Ruhsat sahibi, sahada yaptığı çalışmalar ile varlığını ortaya koyduğu kaynak alanın ve/veya sondaj ile elde ettiği akışkanın buluculuğunu talep edebilir. Talebin, Genel Müdürlük tarafından uygun bulunması halinde buluculuk belgesi verilir. Buluculuk hakkı verilmiş kaynaktan buluculuk hakkı sahibi dışında istifade eden her bir kullanım hakkı sahibi, ikinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen esaslara göre tespit edilen gelirin alan bazında ise % 0.2 sini, sondajda ise % 0.4 ünü takip eden yılın Nisan ayının son günü akşamına kadar buluculuk hakkı sahibine öder. Buluculuk hakkı kırk dokuz yılı geçemez

Devir, İhale, Harçlar, Teminat ve Sicil

Madde 15- Arama ve işletme ruhsatları ile kullanım hakları devredilebilir. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü uhdesinde bulunan arama ruhsatları ile 5177 sayılı Kanunun Geçici 4 üncü maddesi gereğince yatırım programları çerçevesinde yaptığı çalışmalar ile kaynağın varlığını ortaya çıkardığı alanların veya sondaj açarak elde ettiği akışkanın bulucusu olarak tescil edilen kaynak alanları için arama ruhsatı verilir. Bu alanlar, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra Genel Müdürlükçe ihale edilir. Bu alanlara ait ihale gelirinin %50'si Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü TC Ziraat Bankası Kurumsal Bankacılık Hesabına yatırılır.

Herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş jeotermal arama ve işletme ruhsatları ile kullanım hakları 60 gün süre ile ihale yoluyla aramalara ve kullanım alanlarına açılır. İhale ilanı Resmi Gazetede yayınlanır. İhale süresi içinde müracaat olmaması halinde ruhsat alanları ve kullanım hakları başka bir işleme gerek kalmaksızın aramalara ve kullanıma açık hale gelir.

Ancak kaynağın konumu, rezervuarın durumu, ait olduğu sistemin özellikleri, çevre kirliliği ve hükümden düşüş sebebi dikkate alınarak ruhsat alanları ve kullanım haklarının ihale edilip edilmeyeceğine Genel Müdürlükçe karar verilir.

Her türlü ruhsat veya kullanım hakkının alınabilmesi ve devir edilebilmesi için, harç ve teminatların yatırılması zorunludur. Teminat, arama ruhsatı döneminde hektar başına, işletme ruhsatı döneminde ise ruhsat sınırı ve etkileşim alanı toplamı baz alınarak hektar başına hesaplanır.

Verilen tüm haklar için sicil tutulur. Ruhsat veya kullanım hakkı sahibinin adı ve adresi, ruhsatın sınırları, kuyuların koordinatları, akışkanın parametreleri, kullanım hakları, devir, buluculuk hakkı, ihtiyati haciz, rehin, intikal, ihtiyati tedbir ve ipotekle ilişkin bilgiler ile hakların sona ermesi sicile işlenir. Sicil alenidir. Haklar, sicile tescili ile geçerlilik kazanır ve sicilin verildiği tarihte yürürlüğe girer.

İrtifak, İntifa ve Kamulaştırma

Madde 16- Arama ruhsatı sahibi, arama faaliyetleri yapılacak alanda, özel mülkiyete konu gayrimenkul sahibi ile anlaşamaması halinde, Genel Müdürlüğe müracaat ederek irtifak ve/veya intifa hakkı talebinde bulunabilir.

İşletme ruhsatı süresince sadece kuyu yerleri ve isale hattı, kaptaj gibi gerekli olan yerler için, gayrimenkul sahibi ile anlaşma sağlanamaz ise ruhsat sahibi, Genel Müdürlüğe müracaat ederek kamulaştırma talep edebileceği gibi irtifak ve/veya intifa hakkı talebinde de bulunabilir. Talep, Genel Müdürlükçe incelenip değerlendirildikten sonra uygun bulunması halinde kamu yaran karan alınır.

İrtifak, intifa ve kamulaştırma işlemleri 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre yürütülür. İrtifak, intifa ve kamulaştırma bedelleri ve masrafları ruhsat sahibince ödenir.

Kamulaştırma, ruhsat süresinin bitmesi veya kullanım amacının ortadan kalkması ile kamu yaran ortadan kalkar ve gayrimenkul eski sahibinin talebi üzerine günün rayiç bedeli üzerinden iade edilir. Bu durumda kamu yararının ortadan kalktığından kendisine tebliğinden itibaren altı ay içerisinde gayrimenkul sahibinin Genel Müdürlüğe müracaat ile talepte bulunması şarttır.

Gayrimenkul iadesi söz konusu olduğunda, gayrimenkulün eski sahibine rayiç bedelin tespitini takiben, arazi bedelini ödemesi için bir yıl süre tanınır. Bu süre zarfında arazi bedelinin hak sahibine ödenmesi halinde gayrimenkul eski sahibine iade edilir.

Kaynağın bulunduğu yerlerde bu kaynağın işletilmesi ve değerlendirilmesine yönelik tesisler için ihtiyaç duyulan araziler, mücavirinde bulunan diğer arazilere zarar vermeyecek şekilde gerekli tedbirlerin alınması ve sadece bu kaynağın değerlendirilmesi ile arazinin kullanım alanına, şekline, niteliğine ve vasfına bakılmaksızın hak sahiplerine tahsis edilir.

Rehin, Haciz, İhtiyati Tedbir ve İpotek Tesisi

Madde 17- Kaynağın işletilmesinde gerekli olan kuyular, her türlü tesisler, ekipman, su taşıma hat ve sistemleri, aletleri ile bir yıllık diğer işletme malzemesi üzerine münferiden haciz, ihtiyati tedbir ve rehin konulamaz. Ancak, arama ruhsatı, işletme ruhsatı ve kullanım hakları ile tesislerin bütünü haciz ve ihtiyati tedbir konusu olabilir.

Kaynak işletmeciliğini engellemeyecek durumda görülen her türlü tesis, alet, malzeme ve nakil vasıtalarına haciz ve ihtiyati tedbir konulacağı gibi, işletmenin yıllık geliri üzerine de haciz ve ihtiyati tedbir konulabilir. Bunların icraen satışına teşebbüs edilmesi halinde alacaklı ve icra dairesince işletmenin faaliyeti durdurulamayacağı gibi bu faaliyete müdahale de edilemez.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibi kaynak için yapmış olduğu borcunu veya ileride bu maksatla borçlanmasını teminen kaynak hakları üzerinde bir veya birden fazla derecede ve sırada ipotek tesis ettirebilir.

İpotek ile temin edilen alacaktan dolayı işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahibi şahsen de sorumludur.

İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkına haciz yoluyla veya ipoteğin paraya çevrilmesi suretiyle sahip olmak isteyen talibin, bu hakka sahip olabilmesi için bu Kanunda öngörülen şartları haiz olması gerekir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanununun ipoteğe ilişkin hükümleri, kaynak ipoteklerine de aynen uygulanır.

Kaynak hakkı üzerine tesis edilen ipotek, sicilindeki kaydın silinmesi ile son bulur. Tesis olunan ipotek, ruhsat süresini geçemez.

Kaynak Rezervuarının Korunması ve Çevre Kirliliğinin Önlenmesi

Madde 18- Bilimsel ve teknik esaslara dayalı olarak yapılmış çalışmalar sonucunda varlığı ve değerlendirilebilirliği ortaya konmuş veya bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra aynı bilimsel ve teknik esaslar çerçevesinde ortaya çıkarılan kaynak alanları, Bakanlığın teklifi Bakanlar Kurulu Kararı ile "jeotermal kaynak alanı ve/veya doğal mineralli su alanı" olarak ilan edilir. İlan edilen bu alanlar gerektiğinde genişletilebilir. İlandan sonra bu alanların tamamı veya bir bölümü üzerinde gerçekleştirilecek her türlü yatırım, planlama, tahsis ve tasarruf öncesinde Bakanlığın uygun görüşü alınır.

Kaynak koruma alanları etüdü ile getirilen arazi kullanımı ve yapılaşma ile ilgili kısıtlamalar ve koşullar imar planlarında esas alınır. Kaynak koruma alanlarında alınacak tedbirlere ilişkin genel ilkeler Genel Müdürlükçe belirlenir.

Bu Kanuna tabi faaliyetlerde kaynağı oluşturan sistemin korunması, kaynağın israf edilmemesi ve çevre kirliliğinin önlenmesi esastır. Koruma alanları içinde sisteme zarar verecek ve yapısını bozacak faaliyetlerde bulunulamaz. İşletme faaliyeti öncesinde kaynağın koruma alanları etüdünün yapılması zorunludur. Koruma alanlarının belirlenmemiş olması veya yenilenmesi halinde, etütler yapılarak tedbirler belirlenir. Koruma alanlarının belirlenmesi, ruhsat sahibi tarafından yapılır veya Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğüne yaptırılır. İşletme ruhsat sahibi tarafından yapılması halinde, koruma alanlarına ilişkin Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün uygun görüşü doğrultusunda Genel Müdürlüğün onayının alınması zorunludur.

Aksi taktirde faaliyetler durdurularak koruma alanlarının belirlenmesi için ruhsat sahibine uygun süre verilir. Bu süre sonunda da koruma alanının belirlenmesi halinde teminat irad kaydedilerek üç katına çıkarılır ve tamamlattırılması istenir.

İşletme ruhsatı döneminde faaliyetler koruma alanları etütlerinde belirlenen tedbirlere uygun olarak yürütülür. Koruma alanlarına ilişkin öngörülen tedbirlerin uygunluğu ve denetlenmesi, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından yapılır. İşletme ruhsat ve/veya kullanım hakkı sahipleri koruma alanlarında belirlenen tedbirlere uymakla yükümlüdür. Aksi takdirde faaliyetlere izin verilmez.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından yapılan denetlemeler sonucunda, faaliyetlerin bilim ve tekniğine, kaynağın ve çevrenin korunmasına ve koruma alanları için öngörülen tedbirlere uygun yürütülmediğinin tespiti halinde, faaliyetler Genel Müdürlükçe durdurulur. Alınacak tedbirler Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından belirlenir ve ilgili mercilere Genel Müdürlükçe bildirilir. Bu mercii er ruhsat sahibinin, belirlenen bu tedbirleri yerine getirmesini sağlamakla yükümlüdür. Öngörülen tedbirlerin yerine getirilmesinden sonra faaliyetlere izin verilir.

İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahibi, kaynağı işletmeye almadan önce, 2872 sayılı Çevre Kanunu ile ilgili gerekli işlemleri yerine getirmekle yükümlüdür.

Ruhsat ve/veya kullanım hakkı sahibi, kullanım sonrası açığa çıkan akışkanı, çevre, mevzuatına uygun olarak kaynağın özelliklerini bozmayacak şekilde reenjekte etmek zorundadır. Entegre jeotermal

kaynak kullanım alanı dışındaki müstakil kaplıca işletmelerinde reenjeksiyon ve enjeksiyon şartı aranmayabilir. Reenjeksiyonun teknik nedenlerle gerçekleşmemesi halinde çevre deşarj limitleri dikkate alınarak deşarj etmekle yükümlüdür. Kaynaktan birden fazla hak sahibinin yararlanması halinde, bu kaynaktan yararlanan hak sahipleri, istifade ettikleri oranda reenjeksiyon ve/veya deşarj ameliyesine katkıda bulunmak zorundadır. Katkıda bulunmayan hak sahiplerinin faaliyetleri durdurulur.

Kaynağın ve ait olduğu sistemin korunması veya çevre kirliliğinin önlenmesi ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeyen hak sahiplerinin teminatları, bütçeye irad kaydedilerek gerekli tedbirlerin alınması için en fazla bir yıl süre verilir. Verilen süre içinde de tedbir alınmaz ise teminatı beş katına çıkarılır ve gerekli tedbir alınmaz ve teminat tamamlanmaz ise faaliyet durdurulur. Faaliyetin durdurulduğu tarihten itibaren en geç bir yıl içinde de tedbir alınmaz ve teminat yatırılmaz ise ruhsat fesh edilir.

Kaynağın ve rezervuarın korunması ile çevrenin kirlenmesinin önlenmesi için, acil tedbirlerin alınmasının gerektiği hallerde, yapılan tüm gider ve masraflar hak sahibinden karşılanmak üzere Genel Müdürlük tarafından gereken tedbirler alınır veya aldırılır. Ayrıca 6183 sayılı kanun hükümleri ile diğer kanunlarda belirtilen cezai hükümler saklıdır.

Terk ve Tesislerin İntikali

Madde 19- Arama ruhsatı sahibi, ruhsat alanının tamamını veya bir kısmını, işletme ruhsatı sahibi ruhsatını veya kullanım haklarının bir kısmını terk talebinde bulunabilir. Genel Müdürlük, faaliyetle ilgili gerekli emniyet tedbirlerinin yerine getirilmiş ve çevre düzenlenmesi yapılmış olmasının yerinde tespitini müteakip terk talebini kabul edebilir.

Arama ve işletme ruhsatları ve/veya kullanım haklarının fesih, iptal, terk veya sürenin bitmesi nedeniyle sona ermesi halinde, hak sahibine tazminat verilmeksizin kuyular ve bunların korunması için yapılmış tesisler, gerekli kuyu başı emniyet tedbirleri alınmış olmak kaydıyla Devlete intikal eder. İkinci fıkra kapsamı dışında kalan tesis, vasıta, alet ve malzeme ruhsat sahibine aittir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Hizmetleri İle İlgili Haklar

Madde 20- Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, ruhsat şartı olmaksızın da her yerde arama, araştırma ve geliştirmeye yönelik her türlü bilimsel ve teknik çalışmayı yapabilir. Ancak, başka ruhsat alanları üzerinde yaptığı bu tür çalışmalar için, mevcut hakların korunması ilkeleri çerçevesinde aynı rezervuarın ilave bulguları için buluculuk hakkı talep edebilir.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü adına mülga 6309 sayılı Maden Kanunu ve 4268 sayılı Madenlerin Aranma ve İşletilmesi Hakkında Kanun ile 3213 sayılı Maden Kanununda ve Bazı Kanunlarda değişiklik yapan 5177 Sayılı Kanuna göre alınmış ve/veya talep edilmiş buluculuk hakları ile arama ruhsatları ve arama ruhsatı talep hakları saklıdır. Ayrıca Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, bu Kanunun yürürlük tarihinden önce yatırım programı çerçevesinde etütlerini yaparak, varlığını ortaya çıkardığı kaynak alanları ve/veya sondaj ile elde ettiği akışkanın üretildiği kuyularla ilgili belge ve raporlarıyla Genel Müdürlüğe müracaat ettiği takdirde buluculuk hakkı doğar ve adına tescil edilerek bu alanlar ruhsata bağlanır.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün yapmış olduğu çalışmalar sonucunda buluculuk hakkı doğmuş ve tescil edilmiş kaynak alanı ve/veya kuyular için talep halinde bir yıl içerisinde arama ruhsatı düzenlenir ve bu alan ve/veya kuyular Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından bu Kanunun 15 inci maddesine göre ihale yoluyla devredilir. Elde edilen gelirin %50'si MTA Genel Müdürlüğü TC Ziraat Bankası Kurumsal Bankacılık Hesabına yatırılır.

Faaliyet ve Denetim Masraflarının Karşılanması

Madde 21- Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından arama, araştırma, geliştirme faaliyetleri ile bu faaliyetlerin denetlenmesi ile 18 inci maddede belirtilen hususlara yönelik olarak memuriyet mahallî dışında görevlendirilen konuyla ilgili ve yardımcı personele, 6245 sayılı Harcırah Kanununun 50 nci maddesi ile ilişkilendirilmeksizin, her yıl Bütçe Kanunu ile belirlenen gündelik harcırah miktarının iki katı tutarında harcırah Kanunu genel hükümlerine göre gündelik ödenir. Projelerin ve faaliyetlerin denetiminde ve teknik kurulda görevlendirilen personele de aynı gündelik tutarı ödenir. Ancak bu tür denetimlerde masraflar, ruhsat ve/veya hak sahibi tarafından karşılanır.

Bu madde kapsamında ödenen gündelik tutarından her hangi bir ad altında kesinti yapılmaz.

Madde 22 - Turizmi teşvik kanunu uyarınca ilan edilen Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ile Turizm Merkezlerinde aşağıda belirtilen esaslar uygulanır.

Bu Kanun kapsamında verilecek her türlü faaliyet izinlerinde varsa imar planları ile belirlenen yatırım alanları ve kapasiteleri dikkate alınır. İmar planı olmayan yerlerde ise işletme projesinde belirtilen terimin planında yer alan kullanım hakları verilmeden önce imar planlarının hazırlanması gerekir.

Termal turizm yatırımlarının olduğu yerlerde, jeotermal kaynağın üretimi, dağıtımı, reenjeksiyonu gibi uygulamalarda sürdürülebilir bir jeotermal kaynak kullanımının sağlanması yönünde gerekli tedbirler alınır ve bu uygulamalarda ilgili mahallî idarelere, öncülüğünde ve/veya ortaklığında kurulacak şirketlere veya birliklerine öncelik tanınır.

Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ile Turizm Merkezlerinde bu Kanun kapsamındaki uygulamalarla ilgili faaliyetler için, önceden Bakanlıkça ilgili bakanlığın görüşü alınır.

Yönetmelik

Madde 23 - Bu Kanunun uygulanmasına dair tüm usul ve esaslar, bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren dokuz ay içinde çıkarılacak yönetmelikler ile düzenlenir.

Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat

Madde 24 - Bu Kanunla, 10.06.1926 tarih ve 927 sayılı Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı ile Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun ile ek ve değişiklikleri, 12.03.1982 tarih ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunun 27.10.1988 tarih ve 3487 sayılı Kanunla eklenen Ek 1 inci maddesi ile 17.06. 1942 tarih ve 4268 sayılı Madenlerin Aranma ve İşletilmesi Hakkındaki Kanunun 2. maddesi, 24.05.1957 tarih ve 6977 sayılı Madenlerin Aranma ve işletilmesi Hakkındaki 4268 sayılı Kanunun 2. Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Yetki Devri

Madde 25- Mahalli idarelerin bu Kanunu doğrudan uygulayabilmesi için yeterli idari, teknik yapı ve donanımına kavuşmaları halinde, Bakanlık Kanundan gelen yetki ve mükellefiyetlerini ilgili mahalli idarelere devredebilir. Bu durumda teknik kurul, ilgili mahalli idare tarafından oluşturulur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

Geçici Madde 1 - Bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren en geç bir yıl içinde, bütün Kaynak alanlarına ait ilgili kamu kurum ve kuruluşlarca yapılan tüm çalışmalar ile ilgili rapor, bilgi ve belgeler Genel Müdürlük bünyesinde toplanır ve değerlendirilir.

Geçici Madde 2- Bu kanunla ilgili intibaklarda öncelikle buluculuk hakkı esas alınır. Kaynağın varlığını ortaya çıkardığına ilişkin olarak buluculuk hakkına sahip olduğunu belgeleyen gerekli raporların ibraz edilmesi ve Genel Müdürlükçe de uygun bulunması halinde, kaynak potansiyelinin tespit edildiği bu alanlar buluculuk belgesi almaya hak kazanan müracaat sahipleri adına tescil edilerek intibakları yapılır.

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce kazanılmış hakların sahipleri; bu haklarına konu olan kaynağa ait mevcut jeolojik, hidrojeolojik, jeokimyasal ve jeofizik etütler ile sondaj çalışmaları ve koruma alan etütlerine ilişkin rapor, doküman, üretim şekli ve miktarı, testleri, ilgili analizler ve benzeri bilgi ve belgeler ile sahadaki mevcut tesislere ait bilgi ve projeleri, hak sahibi olduğunu gösterir ruhsat, izin, imtiyaz, sicil ve benzeri belgeleri, işletme projesi, harç ve teminat makbuzları ile birlikte Genel Müdürlüğe müracaat ederek intibak yaptırmakla yükümlüdür.

Intibak amaçlı müracaatlar, bu Kanunun uygulanmasına dair yönetmeliğin yürürlük tarihinden itibaren en geç altı ay içinde yapılmak zorundadır. Aksi takdirde haklar feshedilir.

Intibak müracaatlarındaki hata ve noksanlıklar, müracaat sahibine tebliğ edildiği tarihten itibaren iki ay içinde tamamlanması istenir. Bu Kanun hükümlerine göre intibakını yaptıran hak sahiplerine işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı verilir.

Geçici Madde 3- İl Özel İdarelerinin işlettiği veya kiraya verdiği kaynaklar il özel idarelerine, il özel idarelerinin işletme ruhsatnamesi verdiği kaynaklar ruhsatname sahibine, vilayetçe rüsum ve temettü hisseleri devredilen kaynaklar devir alan belediyeye veya köye, belediyelerin işlettiği veya kiraya verdiği kaynaklar belediyeye, belediye veya il özel idarelerin ortağı olduğu şirketlerin işlettiği kaynaklar şirkete intibak ettirilir.

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürlüğünün Kaynak potansiyeli tespit ettiği alanlara ilişkin hakları saklıdır. Bu hakların intibakında ve ruhsata dönüştürülmesinde Geçici 2 inci madde hükümleri uygulanır.

Turizm alanları ve Merkezleri ilan edilen kaynak sahalarında, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun ek 1 inci maddesine göre Kültür ve Turizm Bakanlığınca kaynağa ilişkin verilmiş haklar saklı olup, intibakların bu Kanun hükümlerine göre yapılmadan önce MTA Genel Müdürlüğü ile Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırımlar Genel Müdürlüğü arasında sözleşme/protokol yapılarak bu sözleşmeyi müteakip turizm alanları ve merkezlerindeki kaynak alanları devredilir.

Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce ilgili mevzuatla ruhsatlandırılmış olan haklar ile imtiyaz sözleşmelerine dayalı olarak devam eden kaynak işletmelerinin temdit işlemleri bu Kanun hükümlerine göre yürütülür.

Sözleşmeler ile hak sahipliği olunan kaynaklarda kullanılan akışkana ilişkin rüsum haricinde sözleşmenin diğer mali hükümleri süre sonuna kadar saklıdır. Süre bitiminde bu Kanun hükümleri uygulanır.

Intibaklarda ruhsat süresi, hak sahiplerinin kullandıkları süre dikkate alınarak altmış yılı geçmemek üzere bu Kanunda belirtilen sürelerle uygun olarak verilir. İşletme imtiyazlı sahalarda ise hak sahibinin geçmişte kullandığı süre dikkate alınarak toplam süre doksan dokuz yılı geçmeyecek şekilde

verilir. 5177 sayılı Kanunla değişik 3213 sayılı Maden Kanunun geçici 5 inci gereğince temditi yapılmış kaynak işletmeleri için de doksandokuz yıllık süre dikkate alınır. Bu sürenin de dolması halinde Bakanlar Kurulu kararı ile süre uzatımına gidilir.

Geçici Madde 4- Bu Kanunun uygulanmasına dair yönetmeliğin yürürlük tarihinden itibaren altı ay içinde arama ruhsatı müracaatları kabul edilmez. Bu süre zarfında intibak amaçlı müracaatlar değerlendirilerek ruhsata bağlanır. Bu altı aylık sürenin bitiminden sonra iki ay içerisinde kaynak alanlarına yapılan müracaatlar aynı zamanda yapılmış kabul edilir. Bu süre içinde aynı alana birden fazla müracaat yapılmış ise gerekli değerlendirmelerden sonra kaynak, ruhsat alma hakkı doğabilecek nitelikteki müracaatçılar arasında bu kanunun ilgili hükümlerine göre ihale edilerek ruhsatlandırılır.

Geçici Madde 5- Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce hak sahibi olan gerçek kişiler intibak için tanınan altı aylık süre içerisinde işletme ruhsatı alma hakkı kazanmaları halinde kuracakları bir şirket vasıtasıyla intibak yapmak zorundadır. Aksi halde hakları iptal edilerek kaynak ihale edilir.

Geçici Madde 6- Bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren beş yıl süreyle Devlet Hakkı ve Mahalli İdareler Hakkı alınmaz.

Yürürlük

Madde 26- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 27- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.